

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
 - ๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร
 - ๒.๑.๒ ความสำคัญของการบริหาร
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ๒.๒.๑ ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ๒.๒.๒ ความเป็นมาและการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
- ๒.๔ หลักทศพิธราชธรรม
- ๒.๕ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว
- ๒.๖ ข้อมูลพื้นที่การวิจัย
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๗.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน
 - ๒.๗.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม
 - ๒.๗.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

องค์กรใดจะบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยก็คือ คนหรือบุคลากรในองค์กร ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด และเป็นที่ยอมรับกันว่ามนุษย์หรือคน เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสำคัญที่สุดตามหลักการบริหาร การสร้างเสริมความต้องการในการ ปฏิบัติงานให้กับบุคลากร เพื่อให้มีความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อ ความสำเร็จของงาน และขององค์กรอย่างต่อเนื่องสมบูรณ์ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารที่ต้องคำนึงถึงเพราะด้าน ความต้องการในการปฏิบัติงานย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพของงานดี ยิ่งขึ้นซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับความต้องการหรือสิ่งจูงใจผู้ปฏิบัติงาน โดยมุ่งอธิบายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นสิ่งที่ทำให้ บุคลากรเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน ทุ่มบทความรู้ ความสามารถมีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่ ในงานอย่างแท้จริง ไปสู่ความรักความผูกพัน และ ความซื่อสัตย์ในองค์กร

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหาร

จากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหาร ไว้หลายท่าน ดังนี้

การบริหาร หมายถึง กระบวนการสั่งการและควบคุมกิจกรรมของสมาชิกในองค์การรูปร่าง เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของสถาบันสำเร็จผล^๑

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ คือมีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโดยลักษณะเช่นนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) ซึ่งเป็นศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมแล้ว การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)^๒

การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ และขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด^๓

การบริหารในความคิดเห็นของ George R. Terry ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามลำดับขั้นอันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากรอื่น^๔

การบริหาร หมายถึง การบริหารหรือการจัดการ คือ กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน มีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ เป็นองค์ประกอบด้วย^๕

การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^๖

^๑ กิตติมา ปรีดีติติก, **ทฤษฎีบริหารองค์กร**, (กรุงเทพมหานคร : ธนการพิมพ์, ๒๕๓๙) , หน้า ๔.

^๒ จันทราณี สงวนนาม, **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง**, (ม.ท.ป, ๒๕๓๖) , หน้า ๔.

^๓ ธงชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗) , หน้า ๒๖.

^๔ ธนจรัส พูนสิทธิ์, **การจัดการองค์การและการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑) , หน้า ๒๐.

^๕ อีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรปริทรรศน์, ๒๕๓๔) , หน้า ๑๒.

^๖ พะยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒) , หน้า ๓๖.

การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การจัดการองค์การ การวางแผน การติดตาม และการควบคุม^๗

การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง ศิลปะ ในการใช้คนเงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การ และนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^๘

การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร มาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้มองเห็นลักษณะของการบริหารได้ดังนี้ การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์ การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นสำคัญ การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน การบริหารมีลักษณะการดำเนินการที่เป็นกระบวนการ การบริหารเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มคน การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลและของกลุ่มคน และการบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล^๙

ความหมายเกี่ยวกับการบริหารมี ๒ นัย คือ ๑) คำว่าบริหาร มาจากภาษาบาลีว่า บริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไปดั่งนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปณฺหิ ปริหริตฺ สมตฺโต” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือ แปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วางส่งเสริม และบำรุง^{๑๐}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง^{๑๑}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการออกแบบและการดำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของผู้ร่วมงาน กลุ่มบุคคลที่จะร่วมมือกัน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับข้อจำกัดพื้นฐานที่ต้องการพอขยายความได้ดังนี้ ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้จัดการในการวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การควบคุมดูแล การจัดการทุกชนิดในองค์กร ผู้จัดการนั้นจะต้องบริหารทุกระดับชั้น ผู้จัดการทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน พยายามสร้างสิ่งต่างๆ ให้สูงกว่ามาตรฐาน ทำให้ได้ผลผลิตขึ้นมามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๑๒}

^๗ วิโรจน์ สารรัตนะ, **การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๔๒) , หน้า ๑.

^๘ สมคิด บางโม, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕) , หน้า ๖๑.

^๙ สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไพบูลย์ สำราญภูติ, ๒๕๔๔) , หน้า ๓.

^{๑๐} สิริภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕) , หน้า ๑๔๐.

^{๑๑} เสนาะ ตีเยาว์, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓) , หน้า ๓.

^{๑๒} Harold Koontz & Heinz Weihrich, **Ninth Edition Management**, (New York : McGraw Hillbook, 1991) , p. 4.

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำให้งานต่างๆ ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงาน และการควบคุม เพื่อใช้ให้ กิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยคนและทรัพยากร

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของการบริหาร

นักวิชาการ	ความหมายของการบริหาร
กิตติมา ปรีดีติลิก, (๒๕๓๙, หน้า ๔).	๑. กระบวนการสั่งการและควบคุมกิจกรรมของสมาชิก ๒. ทำให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของสถาบันสำเร็จผล
จันทรานี สงวนนาม, (๒๕๓๖, หน้า ๔).	๑. มีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึงเชื่อถือได้ ๒. ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้บริหาร
ธงชัย สันติวงษ์, (๒๕๓๗, หน้า ๒๖).	๑. ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ๒. การจัดการให้ทรัพยากรและวัตถุประสงค์เข้าด้วยกัน
ธณจรัส พุนสีธิ, (๒๕๔๑, หน้า ๒๐).	๑. การดำเนินงานตามลำดับ ๒. การบรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากร
ธีรวุฒิ บุญยโสภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, (๒๕๓๔, หน้า ๑๒).	๑. กระบวนการซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน ๒. กลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน
พะยอม วงศ์สารศรี, (๒๕๔๒, หน้า ๓๖).	๑. กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ๒. ดำเนินกิจการโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร
วิโรจน์ สารรัตนะ, (๒๕๔๒, หน้า ๑).	๑. กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๒. การจัดการองค์การ การวางแผน การติดตาม และการควบคุม
สมคิด บางโม, (๒๕๔๕, หน้า ๖๑).	๑. ศิลปะ ในการใช้คนเงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ
สมพงษ์ เกษมสิน, (๒๕๔๕, หน้า ๓).	๑. การนำเอาทรัพยากรบริหาร มาประกอบกัน ๒. การใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ๓. การดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มคน
สิรภาพ เหล่าลาภะ, (๒๕๔๕, หน้า ๑๔๐).	๑. การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง
เสนาะ ตีเยาว์, (๒๕๔๓, หน้า ๓).	๑. กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน ๒. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ
คุนส์และไวริช, (๑๙๙๑, หน้า ๔).	๑. กระบวนการออกแบบและการดำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของผู้ร่วมงาน ๒. การร่วมมือกันทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒.๑.๒ ความสำคัญของการบริหาร

การบริหารเป็นศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารย่อมจะให้ความรู้ที่เชื่อถือได้กับผู้บริหารว่า ต้องทำอะไรภายในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และช่วยให้พวกเขาคาดคะเนถึง ผลลัพธ์ของการกระทำของพวกเขาได้

การบริหารมีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดเป็นศาสตร์สาขา หนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (knowledge) มีหลักเกณฑ์ (principle) และทฤษฎี (theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคม ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกันกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ ส่วนในทางปฏิบัติมันจะขึ้นอยู่กับ ความสามารถประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไป ปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหาร ที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ^{๑๓}

แนวคิดทางการบริหารของเฮนรี ฟาโยล ผู้เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการการปฏิบัติการ (Operational management theory) หรือบางทาก็ถือกันว่าเป็นบิดาของการบริหารจัดการสมัยใหม่ เชื่อว่าการบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ และสนใจศึกษาค้นคว้าโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการ จัดการ (Organizing) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมห้าอย่างคือ การวางแผน (Planning) , การจัดองค์การ (Organizing) , การบังคับบัญชา (Commanding) , การประสานงาน (Coordinating) ,และการ ควบคุม (Controlling) หรือ POC พบว่าพนักงานมีผลผลิตเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากการมีความสัมพันธ์อัน ดีต่อกัน การตระหนักในมิตรภาพและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นวิธิต่างๆที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ในองค์กร^{๑๔}

หลัก POSDCoRB ในหนังสือ ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ ระบุไว้ว่า การ บริหารรัฐกิจได้รับการยอมรับว่าเป็นศาสตร์ทางการบริหารมากขึ้นเมื่อมีผลงานของนักวิชาการด้าน การบริหารรัฐกิจผู้ที่ได้รับการกล่าวถึงเสมอและถือเป็นจุดสูงสุดในการยอมรับนับถือ คือ ผลงาน การเขียนของ Luther Gulick and Lyndall Urwick ในปี ค.ศ. 1937 ชื่อหนังสือ Papers on the Science of Administration ซึ่งมีการเสนอกระบวนการบริหารหรือหลักเกณฑ์การบริหารขึ้นมานจน เป็นที่โด่งดัง และต่อมา Gulick ได้พัฒนาปรับปรุงอักษรย่อหลักการบริหารเป็น ๗ ตัวโดยได้มาจาก งานวิเคราะห์ของ Henry Fayol และกลายเป็นอักษรย่อต้นบัญญัติทั้ง ๗ อันหมายถึงกิจกรรมการ ปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร อักษรย่อดังนี้ POSDCoRB (พอสต์คอร์ดบี) ^{๑๕}

หน้าที่ของนักบริหารปรากฏอยู่ในคำจำกัดความที่ว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะแห่ง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นนักบริหารมีหน้าที่วางแผน จัดองค์การ อำนวยการและควบคุม ทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ ให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

^{๑๓} เค้น ชะเนติยง, การบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๓) , หน้า ๕๒.

^{๑๔} เนตรพัฒนา ยาวีราช, การจัดการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, ๒๕๔๖) ,

หน้า ๘.

^{๑๕} เดิมศักดิ์ ทองอินทร์, ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗) , หน้า ๓๗

หน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) แม้ว่าหน้าที่ของนักบริหารทั้ง ๕ ประการ จะถูกกำหนดโดยวิชาการสมัยใหม่ก็ตาม แต่เมื่อก่อนทางปฏิบัติแล้วคนไทยเราก็ก็นำมาปฏิบัติกันมานานแล้ว หน้าที่ของนักบริหารปรากฏชัดเจนในการปฏิบัติขององค์การตั้งแต่สมัยโบราณ^{๑๖}

หนังสือเรื่อง “สงฆ์ผู้นำสังคม” ระบุไว้ว่า พระสงฆ์ในฐานะผู้นำในสังคมไทยมี ๒ ด้าน คือ

๑) การเป็นผู้นำ ด้านศีลธรรม จิต วิญญาน ศาสนา ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ ๒ อย่าง คือ ความแม่นยำในพระพุทธรูป พระไตรปิฎก และคัมภีร์ที่เกี่ยวข้อง ความลึกซึ้งในจิตภาวนามีสมาธิและฉลาดในเรื่องจิตของตนและผู้อื่น รวมทั้งมีศิลปะในการถ่ายทอด เช่น บรรยาย ปาฐกถา เขียนบทความ หนังสือ และตำรับตำรา

๒) ความเป็นผู้นำ ทางด้านสติปัญญา จะต้องทราบศาสตร์สมัยใหม่เช่น วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา ศาสนาเปรียบเทียบ การเมืองระหว่างประเทศและสถานการณ์โลกปัจจุบัน รวมทั้งสามารถสื่อสารผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งภาษา ถึงสองภาษา และใช้เทคโนโลยีสมัยปัจจุบัน เช่น วิทยุ โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต เพื่อความองอาจแห่งสติปัญญา และสื่อสารศาสนาได้อย่างเหมาะสม^{๑๗}

กระบวนการบริหารเกิดได้หลายแนวคิด เช่น โปสเตอร์บ (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) และลินดอลเออร์วิก (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร ๗ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC)^{๑๘}

องค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญ และมีความจำเป็นต่อองค์การ ดังนี้

๑) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไรและต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิตต้องรู้ว่า จะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหาไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหารการดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

^{๑๖} พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร :มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙) , หน้า ๒-๓.

^{๑๗} พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตฺโต), **สงฆ์ผู้นำสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘) , หน้า ๕๘-๕๙.

^{๑๘} วิรัช ธีรชนิภาวรรณ, **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น : สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โฟร์เพซ, ๒๕๔๕) , หน้า ๓๙.

๒) ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ 4Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ ๖ Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

๓) มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง 4Ms หรือ 6Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกันและที่เกิดขึ้นจริงๆ ด้วย การนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

๔) ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งที่วัดผลสำเร็จของงานว่าบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึงความสามารถขององค์การ ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ^{๑๙}

กระบวนการบริหารที่มีชื่อเสียงและใช้กันอย่างแพร่หลายได้แก่ POSDCoRB Model ของ ลูเธอร์ กุลลิค และ เลินดอลล์ เออร์วิค (Luther Gulick and Lyndall Urwick. 1937) กระบวนการนี้ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๗ ประการ คือ

๑) P = Planning หมายถึง การวางแผนอันเป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย

๒) O = Organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ ซึ่งบางการศึกษาก็พิจารณาควบไปกับการปฏิบัติงาน

๓) S = Staffing หมายถึง การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การสรรหาคนมาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

๔) D = Directing หมายถึง การอำนวยการ ได้แก่ การตรวจตรา ชี้แนะการทำงานให้แก่ผู้ร่วมงาน หรือโต้แย้งบัญชา ตลอดจนตัดสินใจในการบริหารงาน

๕) Co = Coordination หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น

๖) R = Reporting หมายถึง การบันทึกรายงานไว้เป็นหลักฐานเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชา และแจ้งให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทราบตลอดถึงการประชาสัมพันธ์

๗) B = Budgeting หมายถึง การจัดงบประมาณเป็นการวางแผนการจ่ายเงินการบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายโดยรอบคอบรัดกุม^{๒๐}

หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ

๑) การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การผู้บริหาร

^{๑๙} สมคิด บางโม, การบริหาร, หน้า ๖๒-๖๓.

^{๒๐} สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, หน้า ๒๒ - ๒๓.

จะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จ สำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒) การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ได้ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓) การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่าประสิทธิผล หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่าง คือ งานบรรลุผลตามที่ต้องการและการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๔) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้าและบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น^{๒๑}

สรุปได้ว่า ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับใช้ศาสตร์หรือทักษะการบริหารจัดการ ที่ผู้บริหารจะใช้ในการตัดสินใจ เพื่อค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการมีองค์ประกอบและหลักการการดำเนินงานมากมาย ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่ผู้บริหารจำเป็นต้องทราบและนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจการดำเนินงานในองค์กรของตน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดกับทรัพยากรที่มีอยู่

^{๒๑} เสนาะ ดิยาวัว, หลักการบริหาร, หน้า ๑-๒.

ตารางที่ ๒.๒ สรุปความสำคัญของการบริหาร

นักวิชาการ	ความสำคัญของการบริหาร
เดิ่น ชะเนติยง, (๒๕๔๓, หน้า ๕๒).	๑. มีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ ๒. มีองค์ประกอบของความรู้ มีหลักเกณฑ์ และทฤษฎี
เนตร์พัฒนา ยาวีราช, (๒๕๔๖, หน้า ๘).	๑. การบริหารนั้นเป็นเรื่องของทักษะ ๒. ศักยภาพการโดยรวมและมุ่งเน้นที่กิจกรรมการจัดการ
เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, (๒๕๔๗, หน้า ๓๗).	๑. เป็นกิจกรรมการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร
พระเมธีธรรมาภรณ์, (๒๕๓๙, หน้า ๒).	๑. เป็นศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ๒. มีหน้าที่วางแผน จัดองค์การ อำนวยการและควบคุม
พระศรีปริยัติโมลี, (๒๕๔๘, หน้า ๕๘).	๑. การเป็นผู้นำ ด้านศีลธรรม ๒. ความเป็นผู้นำ ทางด้านสติปัญญา
วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, (๒๕๔๕, หน้า ๓๙).	๑. การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับการ ๒. การประสานงาน และการควบคุมงาน
สมคิด บางโม, (๒๕๔๕, หน้า ๖๒).	๑. มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ๒. มีการประสานงานระหว่างกัน ๓. มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในการบริหารงาน
สมพงษ์ เกษมสิน, (๒๕๔๕, หน้า ๒๒).	๑. การวางแผน การจัดส่วนราชการ การบริหารงานบุคคล ๒. การอำนวยการ การร่วมมือประสานงาน ๓. การบันทึกรายงาน การจัดงบประมาณ
เสนาะ ตีเยาว์, (๒๕๔๓, หน้า ๓).	๑. เป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน ๒. ทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ ๓. เป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

ในการปกครองประเทศนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ แห่งอำนาจเพื่อทำหน้าที่ปกครองประเทศ องค์การดังกล่าวนี้คือรัฐบาล ซึ่งได้แก่ คณะบุคคลที่ได้รับมอบ อำนาจให้ปกครองและบริหารราชการแผ่นดิน องค์การปกครองหรือรัฐบาลจะมีส่วนประกอบอย่างไร หรือ มีกี่ระดับ ในรูปแบบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นของนานาประเทศในโลก มีลักษณะที่

คล้ายคลึงกันอยู่ ๓ หลักการ คือ หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) และหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)

หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หมายถึง การที่รัฐบาลในส่วนกลางของประเทศเป็น ศูนย์กลางแต่ผู้เดียวที่มีอำนาจเด็ดขาดในการบังคับบัญชาวินิจฉัยสั่งการในกิจกรรมต่างๆ ทั้งหลายทั้งปวง เพื่อให้หน่วยงานของทางราชการรวมทั้งประชาชนไปปฏิบัติตามนอกจากนี้รัฐบาลในส่วนกลางยังมี อำนาจในการออกกฎหมายและตราระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้แก่หน่วยการปกครองลงไป เพื่อ นำไปใช้เป็นหลักการปฏิบัติอีกด้วย

ลักษณะสำคัญของการรวมอำนาจ รวมอำนาจการบังคับบัญชากองทัพและตำรวจให้ขึ้นกับส่วนกลาง เพื่อจุดมุ่งหมายในการ รักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ รวมอำนาจในการกำหนดนโยบายที่สำคัญๆ ไว้กับส่วนกลาง เพื่อการพัฒนาประเทศทั้งทาง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม นอกจากนี้ยังรวมอำนาจการวินิจฉัย สั่งการการตัดสินใจ และการกำหนดงบประมาณในโครงการต่างๆ เอาไว้เพื่อการพัฒนาประเทศ รวมอำนาจในการกำหนดอัตราค่าจ้างบุคลากร ว่าแต่ละหน่วยงานควรมีอัตราค่าจ้างคนเท่าใด จึงเหมาะสมกับปริมาณภาระงานที่ต้องปฏิบัติ ตลอดจนรวมอำนาจการแต่งตั้งโยกย้าย การพิจารณาความ ดีความชอบ การลงโทษ การถอดถอน ภายใต้กฎระเบียบและบทบัญญัติทางกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากร สนองนโยบายของรัฐบาลอย่างเต็มที่จากลักษณะสำคัญดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลในส่วนกลางเป็นศูนย์ รวมแห่งอำนาจของรัฐทั้งหลายทั้งปวงในการดำเนินกิจการต่างๆ ของประเทศในทุกๆ ด้าน

ข้อดีของหลักการรวมอำนาจ คือ การที่รัฐบาลกลางเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ก่อให้เกิด ความเป็นเอกภาพในการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้ในทุกๆ พื้นที่เป็นมาตรฐาน เดียวกัน รัฐบาลมีความมั่นคง เนื่องจากสามารถควบคุมบังคับบัญชาหน่วยงานทหารและตำรวจ ข้อเสียของหลักการรวมอำนาจ คือ การที่รัฐบาลกลางรับผิดชอบภารกิจทั้งหมดนั้นทำให้ภาระงานของรัฐบาลมีมากจนยากจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ รวดเร็ว สนองตอบความต้องการของประชาชนที่มีความแตกต่างกัน ในแต่ละท้องที่ได้ เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจเนื่องจากต้องคอยรับนโยบายจากรัฐบาลกลาง

หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) หมายถึงการที่รัฐบาลกลางแบ่งอำนาจการปกครองและบริหารบางส่วนให้แก่ตัวแทน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลาง ให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในส่วนภูมิภาค โดยมอบหมายนโยบาย และมอบอำนาจการตัดสินใจบางส่วนไปให้แต่ไม่ทั้งหมด ทั้งนี้ส่วนกลาง จะยังคงอำนาจในการตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ ในเรื่องที่สำคัญๆเอาไว้รวมทั้งการแต่งตั้งโยกย้าย และ การพิจารณาความดีความชอบ

ลักษณะสำคัญของการรวมอำนาจ รัฐบาลในส่วนกลางจะมอบอำนาจเฉพาะบางส่วนให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งให้นำนโยบายจากรัฐบาลกลางนำไปปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นตัวแทน เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนกลางจะต้องเชื่อฟังคำสั่งของส่วนกลางอยู่เสมอ

ข้อดีของหลักการแบ่งอำนาจ คือ ทำให้แบ่งเบาภาระของรัฐบาลส่วนกลาง ทำให้การปฏิบัติ ภารกิจต่างๆ ทัวถึง รวดเร็วมากกว่าที่จะรวมอยู่ที่ส่วนกลางแต่เพียงอย่างเดียว ข้อเสียของหลักการแบ่งอำนาจ คือ ข้อยกจำกัดอำนาจในการตัดสินใจ ทำให้ไม่เกิดความคล่องตัว ไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การที่รัฐบาลในส่วนกลางยินยอม มอบอำนาจการปกครองและบริหารกิจการต่างๆ ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง โดย ประชาชนเลือกผู้แทนของตนเข้าไปดำเนินการ ดังนั้นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจึงมีอิสระอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องติดอยู่ภายใต้เงื่อนไขของนโยบายรัฐบาลเนื่องจากผู้บริหารหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจะต้อง รับผิดชอบต่อประชาชนที่เลือกเขาเข้ามาอย่างไรก็ตามส่วนกลางก็มีอำนาจควบคุมท้องถิ่นอย่างหลวมๆ เช่นการใช้กฎระเบียบในการตรวจเงินแผ่นดินเข้ามาควบคุมการใช้งบประมาณของท้องถิ่น หรือการ ควบคุมการประมูลจัดซื้อจัดจ้าง ตามระเบียบของทางราชการ

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจ มีฐานะเป็นนิติบุคคล แยกออกจากราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทำให้สามารถ ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานไม่ขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชาจากส่วนกลางทำให้สามารถตอบสนอง ภาระงานในท้องถิ่นตามนโยบายของฝ่ายบริหารได้อย่างอิสระ มีอิสระในการกำหนดนโยบายและการใช้งบประมาณตามโครงการที่ท้องถิ่นมีความ ประสงค์โดยไม่ต้องคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาล

ข้อดีของหลักการกระจายอำนาจ คือ ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ อย่างเต็มที่ตรงเป้าหมายการ ดำเนินการเป็นไปอย่างรวดเร็วเพราะมีอำนาจการตัดสินใจที่เป็นอิสระและ แบ่งเบาภาระของส่วนกลาง ข้อเสียของหลักการกระจายอำนาจ คือ สิ้นเปลืองงบประมาณมากเพราะต้องใช้งบประมาณ ในการสร้างสำนักงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้พร้อมในการปฏิบัติการกิจการหากประชาชนเลือกผู้มี อิทธิพลเข้าไปเป็นฝ่ายบริหารท้องถิ่นอาจเกิดปัญหาการคอร์รัปชันและการใช้อิทธิพลและอำนาจหน้าที่ไป ในทางที่ไม่เหมาะสม เกิดช่องว่างของการพัฒนา ระหว่างท้องถิ่นที่มีงบประมาณมากกับท้องถิ่นที่มี งบประมาณน้อย อาจเกิดการแตกแยกและผลกระทบทางด้านความมั่นคงของประเทศ

สังคมที่มีการให้บริการแบบผูกขาดโดยธรรมชาติเมื่อไม่สามารถกีดกันได้ ไม่สามารถแข่งขันในการบริโภคได้จะ เกิดปัญหา บุคคลที่ไม่จ่ายแต่ได้รับผลประโยชน์จึงต้องบังคับเก็บภาษี รัฐบาลเกิดจากการรวมตัวกันโดย การบังคับการจัดเก็บและมองว่ารัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดโดยธรรมชาติ และขยายอำนาจบังคับไปถึงการ ธุรกรรม ส่วน บุคคาเนน (Buchanam) มีความเห็นว่า สังคมไม่ได้ผูกมัดโดยศีลธรรมจรรยาเพียงอย่าง เดียวและไม่มีการระงับใดๆ เลยถ้าประชาชนเห็นแก่ตัวคอยแสวงหาผลประโยชน์ก็จะเกิดปัญหา จึงต้องมี กฎหมาย (Law) และข้อตกลง (Social Contrast) จากแนวคิดของ โรเบิร์ต โนซิก และ บุคคาเนน ทำให้เกิดการกำหนดบทบาทในการบริหาร ของรัฐจนถึงบทบาทท้องถิ่นที่จะทำให้เกิดสวัสดิภาพต่อสังคมที่ดีขึ้น ส่วนที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วม คือ การเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการใน คณะกรรมการบริหารในองค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาประโยชน์และกำหนด ทิศทางในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน เสนอความต้องการของตนต่อผู้แทน เพื่อนำสู่การพิจารณา กำหนดเป็นนโยบายแผนงาน โครงการในเรื่องต่างๆ แล้วเสนอความคิดเห็นผ่านตัวแทนของตน รวมทั้งร้องเรียนผ่านผู้บริหารของ หน่วยงานที่กำกับดูแลองค์กร ร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในกรณีที่ได้รับ ความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการใดๆ ใน ท้องถิ่นซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนที่จะร้องเรียนได้ ให้ ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นบัญญัติขึ้น

๒.๒.๑ ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นหน่วยราชการที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ทาหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีวิวัฒนาการในการบริหารงานมาตั้งแต่อดีตถึง ปัจจุบันอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐบาล ซึ่งทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทได้รับการเอาใจใส่มากขึ้นกว่าเดิมจากอดีต ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและปกครองตนเอง ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ความหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมาย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกันจะมีต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ดังนี้

การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปการปกครองที่เกิดจากระบอบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาด้วย^{๒๒}

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่างโดยการดำเนินการ กันเองเพื่อบำบัดความ ต้องการของตน การบริหารงานท้องถิ่นต้องมีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งจาก ประชาชนขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน โดยให้มีอิสระในการบริหาร แต่รัฐบาลยังต้องควบคุมด้วยวิธีต่างๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐไม่ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้ เกิดขึ้น^{๒๓}

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้ามีอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของ ประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตนกล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งรัฐมอบหมายหรือกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นใด ท้องถิ่นหนึ่งหรือหลายๆท้องถิ่นเป็นผู้บริหารงานเอง ทั้งนี้ เพื่อที่จะนำเอาบริการสาธารณะไปให้บริการอย่างทั่วถึงและตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นโดยคำนึงถึงความจำเป็น ความสามารถ ความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น ทั้งยังให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการไม่ว่าในฐานะผู้ปกครอง

^{๒๒} ประหยัด หงส์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐-๑๒.

^{๒๓} อุทัย หิรัญโต, สารานุกรมการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยการปกครอง, ๒๕๔๑), หน้า ๒๘.

ท้องถิ่น ผู้เลือกตัวแทนเข้ามาปกครองผู้กำหนดเสนอแนะนโยบาย ผู้ควบคุม หรือผู้เข้าร่วมในรูปแบบอื่นๆ^{๒๔}

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ (แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖) ซึ่งได้บัญญัติให้ยกฐานะสภาตำบลที่มี รายได้ในปีงบประมาณที่ล่วงหน้าติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท โดยไม่รวมเงินอุดหนุนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลก็เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น พัฒนาไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล การเปลี่ยนแปลง เกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่จะยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ทำเป็นประกาศ กระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษา^{๒๕}

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดมืองค์การ ทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจใน การกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง^{๒๖}

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่น ทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของประชาชน^{๒๗}

การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองที่เกิดจากหลักการกระจายอำนาจ ได้มีอำนาจในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย^{๒๘}

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของ

^{๒๔} โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, ๒๕๔๔) , หน้า ๒๐

^{๒๕} สนิท จรอนันต์, ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น (ฉบับปรับปรุง), (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุชมและบุตร จำกัด, ๒๕๔๘) , หน้า ๖๓.

^{๒๖} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : พีระพัฒนา, ๒๕๔๖) , หน้า ๘.

^{๒๗} วิญญู อังคณารักษ์, แนวคิดในการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น, (เอกสารประกอบการบรรยายฉบับพิมพ์โรเนียว, ๒๕๔๙) , หน้า ๔.

^{๒๘} ชูศักดิ์ เทียงตรง, การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘) , หน้า ๑๓.

รัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลางมีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน เป็นการปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระ ในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Right)^{๒๙}

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณา เขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเองมีการบริหารการคลังของ ตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน^{๓๐}

สรุปได้ว่า การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เป็นสาธารณะของท้องถิ่นด้วยตนเองตามภารกิจหน้าที่ระบุให้ดำเนินการอย่างชัดเจน มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจนมีผู้บริหารที่ได้รับ การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจจะได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

ตารางที่ ๒.๓ สรุปความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิชาการ	ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น
ประยัด หงส์ทอง, (๒๕๔๓, หน้า ๑๐).	๑. เป็นรูปการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจ ๒. ตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาท้องถิ่น
อุทัย หิรัญโต, (๒๕๔๑, หน้า ๒๘).	๑. รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครอง ๒. บำบัดความต้องการของท้องถิ่น
โกวิท พวงงาม, (๒๕๔๑, หน้า ๒๐).	๑. กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ๒. การโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกัน
สนิท จรอนันต์, (๒๕๔๘, หน้า ๖๓).	๑. อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ๒. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ ประชาชนให้มากยิ่งขึ้น
ประทาน คงฤทธิศึกษากร, (๒๕๔๖, หน้า ๘).	๑. เป็นการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ ๒. ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล

^{๒๙} Daniel, W. A, Comparative Survey of Local Government and Administration, (Bangkok : Prachandra Printing Press, 1961) , pp. 1-2.

^{๓๐} สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ผลการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗) : หน้า ๓-๙.

ตารางที่ ๒.๓ (ต่อ)

นักวิชาการ	ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น
วิญญู อังคนารักษ์, (๒๕๔๙, หน้า ๔).	๑. การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจ ๒. ท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง
ชูศักดิ์ เทียงตรง, (๒๕๔๘, หน้า ๑๓).	๑. การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ ๒. มีอำนาจในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่
เดเนียล วิท, (๑๙๖๑, หน้า ๑).	๑. การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่น ๒. การตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน
สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง, (๒๕๔๗, หน้า ๓).	๑. องค์การที่มีอาณา เขตแน่นอน ๒. มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ๓. มีการบริหารการคลังของตนเอง

๒.๒.๒ ความเป็นมาและการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติ ซึ่งมีผล บังคับใช้เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๓๘ ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยมีการ เปลี่ยนแปลงสภาตำบลทั่วประเทศออกเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบ “สภาตำบล” ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล ได้แก่ สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวม เงินอุดหนุนต่ำกว่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท รูปแบบ “องค์การบริหารส่วนตำบล” ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท ได้รับฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น^{๓๑}

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ รัฐบาลได้มีการเสนอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ในประเด็นต่างๆ ทั้งโครงสร้างที่มาของสมาชิก อบต. อาณาหน้าที่ ของ อบต. เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐบาลได้เสนอขอปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔,ฉบับที่๕) โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ แก้ไขชื่อเรียกบุคคล ที่มาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และคำศัพท์กฎหมายที่ให้สอดคล้องกับกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

^{๓๑} โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๘) , หน้า ๒๔๐.

จากบทบาหน้าที่ของประชาชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน ได้เป็นที่พึ่งและเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการกระจาย อำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้มแข็งได้ด้วยประชาชนในท้องถิ่น จะต้องมีการรวมตัวเป็นองค์กรต่างๆ อย่างหลากหลายความต้องการของชุมชนเพื่อให้ทุกส่วนของชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา วิเคราะห์ปัญหา วางแผน ดำเนินการและติดตามผล

ตารางที่ ๒.๔ สรุปความเป็นมาและการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

นักวิชาการ	ความเป็นมาและการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล
โกวิท พวงงาม, (๒๕๔๘, หน้า ๒๔๐).	๑. พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ๒. พ.ศ. ๒๕๓๘ มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล ๓. พ.ศ. ๒๕๔๒ มีการเสนอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ๔. พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐบาลได้เสนอขอปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล

๒.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ทฤษฎีองค์การต่างๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ได้พยายามที่จะให้ข้อสรุปในการออกแบบองค์การอันเป็นสากล แม้ว่าทฤษฎีแต่ละแนวอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่ความประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นถึงการออกแบบองค์การที่ดีที่สุด สามารถใช้กับทุกสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบโรงงาน โรงพยาบาล โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย เป็นต้น เป็นความพยายามที่มีอยู่ตลอดเวลา ตามทฤษฎีการบริหารแต่ละยุคสมัยดังนี้คือ

ทฤษฎีองค์การของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) ผู้เป็นนักสังคมสงเคราะห์ชาวเยอรมัน ผลงานของเขามีชื่อเสียงอยู่ในปี ค.ศ.๑๙๔๗ เขาวิเคราะห์องค์การออกได้เป็น ๓ ประเภท จากหลักของการใช้อำนาจซึ่งการใช้อำนาจนี้สมควรที่จะได้รับความสนใจในสังคมปัจจุบัน เพราะจะนำมาซึ่งการจัดองค์การแบบราชการซึ่งแม็คเห็นว่าเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพสูงที่จะให้ประโยชน์ต่อสังคม เขาใช้แนวความคิดทางสังคมศาสตร์ศึกษาธรรมชาติและหน้าที่ของระบบราชการ และวางโครงสร้างของระบบราชการ เขาเน้นความไม่สมบูรณ์ของระบบราชการซึ่งไม่ได้กล่าวไว้ตอนต้นๆ ด้วย ลักษณะของทฤษฎีระบบราชการของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) มีที่มาดังนี้^{๓๒}

^{๓๒} อวยชัย ชะบา, เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔, (สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙) , หน้า ๑๕๔.

ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจ ความชอบธรรมของอำนาจมีที่มาดังนี้คือ

๑) ความชอบธรรมของอำนาจที่มาจากกฎหมาย แม็ค เวเบอร์ (Max Weber) เห็นว่า ผู้ใช้อำนาจปกครองนั้น ต้องมีอำนาจตามกฎหมายหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ กฎหมายให้อำนาจบุคคลนั้น กระทำการใดๆ ได้ ซึ่งอำนาจตามกฎหมายนี้มีตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับต่ำสุด ระดับสูงสุด เช่น นายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ในระดับกลางเช่น ปลัดกระทรวงใช้อำนาจบริหาร กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการขอประชาชน ในระดับต่ำ เช่น พลตำรวจได้รับอำนาจเป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม

๒) ความชอบธรรมของอำนาจที่เกิดขึ้นโดยจารีตประเพณีเกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อดั้งเดิมซึ่งถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เช่น การเชื่อฟังคำสั่งของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์ที่สืบทอดกันมาแต่อดีตกาล เป็นต้น

๓) ความชอบธรรมของอำนาจเกิดขึ้นจากลักษณะพิเศษส่วนตัวของผู้ผู้นำ (Charismatic leader) อำนาจของผู้ผู้นำเกิดจากการยอมรับในความเป็นวีรบุรุษของผู้ผู้นำ จากผู้ตามซึ่งเห็นว่าผู้ผู้นำมีพรสวรรค์ (a gift of grace) แม็ค เวเบอร์ (Max Weber) ให้ความเห็นว่าอำนาจที่มาจากกฎหมายมีความชอบธรรมมากที่สุดในอำนาจทั้ง ๓ ลักษณะที่กล่าวข้างต้น และอำนาจอันเกิดจากความชอบธรรมทางกฎหมายเป็นส่วนสำคัญในการจัดระบบงานแบบราชการ เพราะอำนาจที่เกิดจากกฎหมายสามารถบังคับเอาความมีเหตุมีผลจากราชการได้ และระบบการบริหารแบบราชการที่ใช้อำนาจของกฎหมายบังคับนี้จะเป็นระบบที่ดีที่สุด

ในส่วนที่เกี่ยวกับระบบราชการ ระบบราชการในความคิดของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) หมายถึง

- ๑) เป็นการบริหารงานที่ยึดหลักการจัดสายการบังคับบัญชา
- ๒) มีการแบ่งงานกันทำตามกฎเกณฑ์
- ๓) กฎเกณฑ์นั้นต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร
- ๔) การปฏิบัติงานไม่คำนึงถึงตัวบุคคล
- ๕) ข้าราชการคำนึงถึงความมีเหตุผล
- ๖) ข้าราชการมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน
- ๗) ข้าราชการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด
- ๘) มีการยึดหลักคุณธรรมและความรู้ทางเทคนิคเป็นหลักเกณฑ์

การบรรจุแต่งตั้งและเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งจะเห็นได้ว่า ถ้าใช้หลักการของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) ในหน่วยงานใดได้อย่างเคร่งครัด หน่วยงานนั้นย่อมประสบผลสำเร็จในการบริหารงานอย่างแน่นอน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว มักจะไม่เป็นจริงเช่นนั้น เพราะพฤติกรรมของมนุษย์ไม่อาจเป็นไปได้ตามอุดมคติของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) ซึ่งใช้วิธีการวิทยาศาสตร์องค์การชนิดนี้จึงไม่อาจมีขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ในโลก

ข้อดีและข้อเสียของทฤษฎีระบบราชการของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) คือข้อดีของทฤษฎีระบบราชการมีดังนี้คือ

๑) เป็นการบริหารที่ใช้หลักเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์บุคคลิกและอารมณ์ส่วนตัว ซึ่งจะทำให้เกิดความเที่ยงธรรม

๒) มีความแน่นอนในการปฏิบัติงาน ถ้าสามารถทำตามกฎเกณฑ์ที่ได้มีการควบคุมอย่างเคร่งครัด

ข้อเสียของทฤษฎีระบบราชการมีดังนี้คือ

๑) หน่วยงานราชการอาจใช้กฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ขององค์การเองแทนที่จะคำนึงถึงข้าราชการหรือประชาชนผู้มาติดต่อ นั่นคือ องค์การจะปฏิบัติงานเพื่อผลได้ขององค์การส่วนอะไรที่จะทำให้องค์การเสียประโยชน์ก็จะพยายามป้องกันมิให้เกิดขึ้น

๒) หลักสายการบังคับบัญชา มักจะขัดกับหลักความรู้เฉพาะอย่าง

๓) ระบบราชการมักปฏิบัติงานได้ดีในยามบ้านเมืองมีความปกติสุข แต่จะประสบความล้มเหลวในเวลาที่มีวิกฤติการณ์

๔) ทฤษฎีระบบราชการสนใจเฉพาะปัจจัยภายในองค์การเท่านั้น ไม่ได้สนใจปัจจัยภายนอกว่าจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการบริหารหรือไม่

ทฤษฎีองค์การของมาร์ชและไซมอน (J.G. March and H.A. Simon) กล่าวถึง ความไม่สมบูรณ์ของระบบราชการ (The Dysfunctions of Bureaucracy) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีคลาสสิกแนวใหม่ ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักบริหารไม่อาจเป็นผู้ตัดสินใจหรือปฏิบัติตามเกณฑ์ข้อบังคับขององค์การได้อย่างเปอร์เฟกต์ นั่นคือ นักบริหารมีเหตุผลอยู่ในวงจำกัดในการตัดสินใจ เนื่องจากมีความรู้ความสามารถข่าวสารและเวลาอยู่ในวงจำกัด การบริหารจึงจำเป็นต้องเป็นไปตามสติปัญญา ความรู้ความสามารถ เท่าที่ผู้บริหารมีอยู่การใช้ระบบราชการจึงอาจเกิดขึ้นได้ยาก^{๓๓}

ทฤษฎีนี้กล่าวถึงไม่สมบูรณ์ของทฤษฎีระบบราชการและการบริหารของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) เพราะเห็นว่าถ้าจะใช้ศาสตร์เป็นเครื่องมือในการกำหนดหลักการบริหารแล้ว ศาสตร์ดังกล่าวจะต้องมีแนวความคิด (Concept) เสียก่อน และแนวความคิดเหล่านี้จะต้องนำมาปฏิบัติ (Operationalized) และทดสอบได้แนวคิดอันหนึ่งที่ไซมอนเห็นว่า มีความสำคัญก็คือการตัดสินใจ นอกจากนี้ไซมอนยังไม่ยอมรับหลักการที่จะให้คนได้พิจารณาทำอะไรให้สำเร็จด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะเขาเชื่อว่าผู้บริหารงานหรือคนงานไม่ได้มีเหตุผลเสมอไปในการตัดสินใจทุกครั้ง กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ระบบราชการของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) จินตนาการนั้น ไม่อาจทำให้เป็นจริงได้ นอกจากนี้ไซมอนและมาร์ช จะพยายามชี้ให้เห็นด้วยว่าภายในองค์กรนั้นมักจะมี ความขัดแย้งเกิดขึ้นเสมอ เช่น ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม และระหว่างองค์การด้วยกันเอง และองค์การเหล่านี้ก็พยายามจะขจัดข้อขัดแย้งตามความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่

ข้อดีของทฤษฎีนี้มีดังนี้คือ

๑) ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าการควบคุมคนงานหรือการให้อิสระแก่คนงานควรมีความสมดุลกันกล่าวคือไม่ควรมีการใช้กฎเกณฑ์ควบคุมหรือปล่อยให้อิสระมากเกินไป

๒) ทฤษฎีนี้ให้ความสนใจกับสถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์การซึ่งทฤษฎีระบบราชการไม่ให้ความสนใจในเรื่องนี้เลย

^{๓๓} อ่างแล้ว,อวยชัย ชะบา, เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการ, หน้า ๑๔๗.

๓) ทฤษฎีนี้ยังเน้นถึงข้อขัดแย้งต่างๆและความพยายามขององค์กรที่จะแก้ไขหรือหาข้อยุติข้อขัดแย้งเหล่านั้นภายในของเขตของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอีกด้วย

ข้อเสียของทฤษฎีนี้มีอยู่บ้างเช่นกัน คือ ถึงแม้ว่าทฤษฎีนี้จะยอมรับว่ามีความขัดแย้งดังกล่าวให้ชัดเจนออกมาและไม่ได้ให้กรอบแนวความคิดในการศึกษาปัญหาความขัดแย้งเป็นแนวทางไว้สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาในเวลาที่เหมาะสมและความรู้ ความเข้าใจ ในปัญหาของการบริหารก็มีไม่เพียงพอในการทำการตัดสินใจ ผลของทฤษฎีนี้คือก่อให้เกิดความเข้าใจว่าความมีเหตุมีผลของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในองค์กรนั้นไม่อาจมีได้อย่างสมบูรณ์ร้อยเปอร์เซ็นต์ จำเป็นจะต้องมีการใช้วิธีการต่างๆเข้ามาช่วยหาทางเลือกในการตัดสินใจต่างๆ

สรุปได้ว่า จากการทบทวนทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารที่กล่าวมานั้น การบริหาร คือ ความสามารถในการนำทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เช่นเครื่องมือ ทุน อุปกรณ์ ข้อมูลสื่อสาร มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้ และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารนั้น เป็นทฤษฎีที่ครอบคลุมการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานในทุกส่วนของหน่วยงานในองค์กร เพื่อให้แต่ละส่วนงานมีขั้นตอนและแบบแผนที่เป็นระบบเพื่อสะดวกในการติดต่อและดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบคือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณเป็นต้นกระบวนการบริหารงานเหล่านี้เป็นหลักการที่ทุกๆองค์กรควรจะมีเพื่อให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ ๒.๕ สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

นักวิชาการ	ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
อวยชัย ชะบา, (๒๕๔๙, หน้า ๑๕๔).	ระบบราชการในความคิดของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) ๑. เป็นการบริหารงานที่ยึดหลักการจัดสายการบังคับบัญชา ๒. มีการแบ่งงานกันทำตามกฎเกณฑ์ ๓. กฎเกณฑ์นั้นต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ๔. การปฏิบัติงานไม่คำนึงถึงตัวบุคคล ๕. ข้าราชการคำนึงถึงความมีเหตุผล ๖. ข้าราชการมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน ๗. ข้าราชการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ๘. มีการยึดหลักคุณธรรมและความรู้ทางเทคนิค
อวยชัย ชะบา, (๒๕๔๙, หน้า ๑๔๗).	ทฤษฎีองค์การของมาร์ชและไซมอน ๑. นักบริหารมีเหตุผลอยู่ในวงจำกัดในการตัดสินใจ ๒. นักบริหารมีความรู้ความสามารถ ขาวสารและเวลาอยู่ในวงจำกัด ๓. การบริหารจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นไปตามสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ เท่าที่ผู้บริหารมีอยู่

๒.๔ หลักทศพิธราชธรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักทศพิธราชธรรมตามหลักคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จุดประสงค์เพื่อจะใช้เป็นหลักการและแนวคิดให้ประสบผลสำเร็จตามหลักทศพิธราชธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทที่ได้ทรงตรัสไว้ใน “พระไตรปิฎก” สำหรับถือเป็นข้อปฏิบัติหรือเป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เพื่อที่จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีและบุคลากรยังมีคุณธรรมจริยธรรมอันส่งผลจากการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สมาธิ ปัญญา สุขกายสบายใจยังส่งผลดีแก่ตัวบุคคลอีกด้วยจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทศพิธราชธรรม พบว่ามีหลักวิชาการนำเสนอไว้ดังนี้

หลักทศพิธราชธรรม เป็นธรรมสำหรับตัวผู้บริหารที่จะต้องมีทุกคนที่เป็นผู้นำเพราะคนเราทุกวันนี้ขาดคุณธรรมและจริยธรรมมาก ฉะนั้นการบริหารงานทุกหน่วยงานต้องมีผู้นำที่มีคุณธรรมไว้สำหรับบริหาร ผู้นำจะต้องมีความรู้ความสามารถควบคู่กับคุณธรรม เช่น หลักพรหมวิหาร ๔ หลักอคติ ๔ หลักทศพิธราชธรรม เป็นต้น สำหรับหลักทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้นำที่มีความมุ่งหมายที่จะเป็นผู้นำที่ดี มีความหมายดังต่อไปนี้

ราชธรรม ๑๐ หรือทศพิธราชธรรม นี้ปรากฏอยู่ในพระสูตร ขุททกนิกายชาดก ปรากฏพระคาถา ดังนี้ ทานีสิลंपริจจาค์อาชวัมมทพทปอกโกธอวิหีสถจขณติณจอวิโรธนี ความหมายทศพิธราชธรรมว่ามี ๑๐องค์ประกอบ คือ

๑) ทาน (ทาน) หมายถึงการช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์เมื่อถูกภัยพิบัติมีการสละทรัพย์สินของของตนเพื่อสาธารณประโยชน์มีการให้ความรู้ในด้านการศึกษาตามสาขาต่างๆมีการสร้างแหล่งเรียนรู้ตามสถานที่สาธารณะมีการให้อภัยแก่บุคคลผู้มีจิตสำนึกผิด

๒) สีล (ศีล) หมายถึงการรักษากายวาจาใจให้เป็นปกติการรักษาความสุจริตต่อหน้าที่ทั้งต่อหน้าและลับหลังมีการประพฤติตนตามธรรมนองคลองธรรมมีการประกอบสัมมาชีพโดยสุจริตมีการละเว้นจากการทำผิดศีลอย่างเด็ดขาด

๓) ปริจจาค์ (บริจาค) หมายถึงมีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมีการให้สิ่งของแก่ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนมีการเกื้อกูลคำจูงผู้ที่ขัดสนขาดแคลนมีการสงเคราะห์ญาติตามโอกาสอันสมควรการยอมเสียสละอวัยวะร่างกายเพื่อผู้อื่น

๔) อาชว (ความซื่อตรง) หมายถึงมีการบริหารงานอย่างตรงไปตรงมาไม่มีอคติมีความซื่อตรงไม่ทุจริตต่อหน้าที่การทำงานเพื่อหาผลประโยชน์มีภาพลักษณ์การแสดงออกที่น่าเชื่อถือได้มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นการให้บริการแก่สังคมด้วยความชอบธรรม

๕) มทพ (ความอ่อนโยน) หมายถึงการวางตัวให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของตนเองมีการคิดดีพูดดีทำดีและรู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตนการรู้จักทำจิตใจให้เป็นกลางไม่เอนเอียงตามกระแสมีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ประสบสุข

๖) ตป (ความเพียร) หมายถึงการข่มความทะยานอยากได้ในสิ่งที่เกินความจำเป็นมีการสวดมนต์เพื่อให้จิตใจสงบตามศาสนาของตนมีการสร้างจิตสำนึกความละเอียดและเกรงกลัวให้มีขึ้นในตัวการรู้จักอดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ที่มากกระทบมีการรักษาจิตไม่ให้ความโลภโกรธหลงครอบงำ

๗) อุกุโธ (ความไม่โกรธ) หมายถึงการมีจิตใจที่ดีไม่มุ่งร้ายต่อผู้อื่นด้วยกายวาจาและใจ การรู้เท่าทันอารมณ์ปัจจุบันว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ถึงมีผู้มาให้ความมุ่งร้ายก็สามารถทำจิตใจให้เป็นปกติได้มีการแผ่เมตตาจิตไปให้ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอการรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) หมายถึงการไม่เอาเปรียบผู้อื่นที่เสียโอกาสและด้อยกว่าการไม่สร้างหนี้ให้แก่ตนและครอบครัวการไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนร่วมอาชีพการไม่ใช้อำนาจจนเกินขอบเขตการวางตัวเป็นกลางให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๙) ขนฺติ (ความอดทน) หมายถึงความอดทนต่อการเจ็บไข้ไม่สบายกายการไม่หวั่นไหวต่อคำนิทาและสรรเสริญการไม่ละทิ้งการทำงานหน้าที่โดยมิชอบมีความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานการวางตัวเป็นกลางให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๑๐) อวิโรธน์ (ความเที่ยงธรรม) หมายถึงการปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลายการยึดเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งการไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดูเหมือนเสียมีการดำ เนินชีวิตไปตามกรอบของกฎหมายและศาสนา ความเป็นบุคคลที่มั่นคงในความยุติธรรม^{๓๔}

ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ จัดได้ว่าเป็นธรรมที่สุดของนักบริหารด้วย ถ้าบุคคลใดสามารถเอาไปใช้ได้ครบทุกข้อ หรือว่าข้อใดข้อหนึ่ง ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนของแต่ละบุคคลและยังเป็นธรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดีทั้งของชาติและคนดีของสังคมอีกด้วย^{๓๕}

ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมสำหรับท่านผู้ใหญ่ในแผ่นดิน ผู้นำ และผู้ปกครองรัฐพระเจ้าจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์ ตลอดจนนักปกครองโดยทั่วไป มีหลักธรรมที่เป็นคุณสมบัติ และเป็นข้อปฏิบัติ ดังนี้

๑) ทาน (ทาน) ให้ปันช่วยประชาคือบำเพ็ญตนให้เป็นผู้ให้โดยมุ่งปกครองหรือทำงานเพื่อให้เขาได้มีใช้เพื่อจะเอาจากเขาเอาใจใส่บริการจัดสรรความสงเคราะห์อนุเคราะห์ให้ประชาราษฎร์ได้รับประโยชน์สุขความสะดวกปลอดภัยตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนประสบทุกข์และให้ความสนับสุนนแก่คนทำความดี

๒) สีล (ศีล) รักษาความสุจริตคือประพฤติดีงามสำรวมกายทวารและวจีทวารประกอบแต่กายสุจริตรักษากิตติคุณประพฤติให้ควรเป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาราษฎร์มิให้มีข้อที่ผู้ใดจะดูแคลน

๓) ปริจาค (บริจาค) บำเพ็ญกิจด้วยเสียสละคือสามารถสละความสุขสำราญเป็นต้นตลอดจนชีวิตของตนได้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๔) อาชชว (ความซื่อตรง) ปฏิบัติการโดยซื่อตรงคือความตรงทรวงสัตย์ใฝ่มายาปฏิบัติภารกิจโดยสุจริตมีความจริงใจไม่หลอกลวงประชาชน

๕) มหฺทว (ความอ่อนโยน) ความอ่อนโยนเข้าถึงคนคือมีอัธยาศัยไมเย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองคฺมีความสง่าเกิดแต่ท่วงทีกริยาสุภาพนุ่มนวลละมุนละไมควรได้รับความรักภักดีแต่มีขาดยำเกรง

^{๓๔} ชู.ชา. อสิตติ. (ไทย) ๒๘/๑๗๖/๑๑๒.

^{๓๕} สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), ทศพิธราชธรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕) , หน้า ๗๑.

๖) ตบิ (ความเพียร) พันมัวเมาด้วยเผากิเลสคือแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำ จิตระงับยับยั้งข่มใจไม่หลงไหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและการปรนเปรอมีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออยู่อย่างง่าย ๆ สามัญมั่งมันแต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้สมบูรณ์

๗) อุกุโธ (ความไม่โกรธ) ถือเหตุผลไม่โกรธคือไม่เกรี้ยวกราดไม่วินิจฉัยความและกระทำการด้วยอำนาจความโกรธมีเมตตาประจําใจไว้ระงับความขุ่นเคืองวินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันสุขุมราบเรียบตามธรรม

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) นำร่มเย็นคือไม่หลงระเห็จอำนาจไม่บีบคั้นกดขี่มีความกรุณาไม่เบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชากรราษฎร์ผู้ใดด้วยอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

๙) ขนติ (ความอดทน) ชำระเช็ดด้วยขันติคืออดทนต่องานที่ตรากตรำอดทนต่อความเหนื่อยยากถึงจะลำบากกายนำเปื้อนเหนียวหนายเพียงไรก็ไม่ท้อถึงจะถูกยั่วถูกหยันด้วยถ้อยคำเสียตสีถากถางอย่างใดก็ไม่หมดกำลังใจไม่ยอมละทิ้งกิจกรรมที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม

๑๐) อวิโรธน์ (ความเที่ยงธรรม) มิปฏิบัติคลาดจากธรรมคือประพฤติมิให้ผิดจากประศาสนธรรมอันถือประโยชน์สุขความดีงามของรัฐและราษฎร์เป็นที่ตั้งอันใดประชากรราษฎร์ปรารถนาโดยชอบธรรมก็ไม่ขัดขืนการใดจะเป็นไปโดยชอบธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนก็ไม่ขัดขวางวางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคทงที่ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำดีร้ายลามกสักการะหรืออิฏฐารมณ์ อนิฏฐารมณ์ใดๆ สถิตมั่นในธรรมทั้งส่วนยุติธรรมคือความเที่ยงธรรมก็ตนิติธรรมที่ดีคือระเบียบแบบแผนหลักการปกครองตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามก็ดีไม่ประพฤติให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป^{๓๖}

พระพรหมคุณาภรณ์ (พระธรรมปิฎก) คือธรรมของพระราชา, กิจวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติ, คุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง, หรือธรรมของนักปกครองประกอบด้วย

๑) ทาน (ทาน) คือสละทรัพย์สิ่งของบำรุงเลี้ยงช่วยเหลือประชากรราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๒) สีล (ศีล) ความประพฤติดีงามคือสำรวมกายและวจีหาวารประกอบแต่การสุจริตรักษา กิตติคุณให้ควรเป็นตัวอย่างและเป็นที่เคารพนับถือของประชากรราษฎร์

๓) ปริจาค (บริจาค) คือเสียสละความสุขสำราญตลอดจนชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๔) อาชว (ความซื่อตรง) คือซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มารยาปฏิบัติภารกิจโดยสุจริตมีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

๕) มหทว (ความอ่อนโยน) คือมีอัธยาศัยไมเย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถองค้อมมีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีกริยาสุภาพนุ่มนวลละมุนละไมให้ได้ความรักภักดี

๖) ตบิ (ความเพียร) คือแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำยับยั้งจิตระงับยับยั้งข่มใจได้ มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอหรืออย่างสามัญมั่งมันแต่จะบำเพ็ญเพียร

^{๓๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมบุญชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน

๗) อุกโกธ (ความไม่โกรธ) คือไม่กริ้วกราดลุอำนาจความโกรธจนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความ และกระทำการต่างๆผิดพลาดเสียธรรมมีเมตตาประจำใจ

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) คือไม่บีบคั้นกดขี่เช่นเก็บภาษีขูดรีดหรือเกณฑ์แรงงาน เกินขนาดไม่หลงระเหิรอำนาจขาดความกรุณาหาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

๙) ขนติ (ความอดทน) คืออดทนต่องานที่ตรากตรำถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ท้อถอยถึงจะถูกยั่วถูกหยันด้วยคำเสียดสีลากถางอย่างใดก็ไม่หมดกำลังใจไม่ยอมละทิ้งกรณีที่ทำ บำเพ็ญโดยชอบธรรม

๑๐) อวิโรธน์ (ความเที่ยงธรรม) คือวางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอนเอียง หวั่นไหวเพราะถ้อยคำดีร้ายลาภสักการะหรืออิฏฐารมณ์อนิฏฐารมณ์ใดๆสถิมนั้นในธรรมทั้งส่วน ยุติธรรมคือความเที่ยงธรรมนิติธรรมคือระเบียบแบบแผนหลักการปกครองตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม^{๓๓๗}

พระเจ้าอยู่หัวใช้อะไรเป็นตำราในการทำงานของท่าน ท่านไม่เคยรับสั่ง อยากจะรู้ลอง ไปค้นเอา พระบรมราชโองการที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ มาอ่านแล้วจะพบว่า ตำราแฝงอยู่ในนั้น ผมเองใช้เวลาหลายปีกว่าจะตระหนักว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงมีตำราเป็นตำราที่ท่านทั้งหลายต้องศึกษา ขาดไม่ได้ คือ ทศพิธราชธรรม ซึ่งอยู่ในพระไตรปิฎก“ทศพิธราชธรรม”แปลว่า ธรรมของพระราชา แต่ ขอให้เข้าใจตรงกันว่า ใครก็ตามที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปกครองบ้านเมืองต้องใช้ธรรมข้อเดียวกันนี้ เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ข้างหน้าผมเวลานี้ต้องรู้จัก ทศพิธราชธรรม ทั้งหมด แล้วขอแนะนำ ต่อไปนี้ขอให้ใช้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะท่านกำลังทำงานถวายพระเจ้าอยู่หัว ทำงานอย่างเดียวกับพระเจ้าอยู่หัวแต่ในขอบเขตที่แคบลงมา ปริมาณอาจจะน้อยกว่า ในหลวง รับผิดชอบทั้งประเทศแต่ท่านทั้งหลายรับผิดชอบเพียงท้องถิ่นของท่านเท่านั้น ทศพิธราชธรรม นั้น ประกอบด้วย

๑) ทาน (ทาน) คำว่าทาน มักจะแปลตามตัวว่าการให้ แต่การให้แบบทศพิธราชธรรม นั้นไม่ได้หมายถึงการแจกเงินเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการสละทรัพย์สิ่งของ บำรุงเลี้ยงดู ช่วยเหลือ ชาวบ้าน และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมถึงการให้คำแนะนำให้กำลังใจด้วย สิ่งเหล่านี้ผมได้ เห็นมาตลอด ตั้งแต่เริ่มรับราชการถวายท่านจนกระทั่งบัดนี้ พระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกำลังใจของประเทศ พระราชทานกำลังใจให้ชาวบ้านเสมอมา

๒) สีล (ศีล) ในหลวงของเราทรงศีลและทรงปฏิบัติพระสมาธิมาตลอด ทรงเปี่ยมด้วย พระเมตตา ไม่ทรงฆ่าและไม่โปรดการรังแกผู้อื่น สัตว์อื่น ชีวิตอื่น ในขบวนเสด็จทุกครั้งจะมีพระราช กระแสรับสั่งมาอย่างชัดเจนทุกคราวว่า ห้ามทำอันตรายชีวิตสัตว์ เพราะฉะนั้นรถขบวนเสด็จพระราช ดำเนินที่วิ่งผ่านไปนั้น ต้องหยุดให้เบ็ด หรือข่มถนน ภาพอย่างนี้เห็นบ่อยๆ แล้วเกิดขึ้นตลอดเวลา แม้แต่ตัวแหย่ที่พระราชวังไกลกังวล หากใครรังแกจะต้องถูกปรับเป็นเงิน ๒๕ บาท ในสมัยนั้นข้อที่ผม อยากจะฝากท่านทั้งหลายไว้คือ ศีลข้อ ๔ เพราะข้อนี้ใครจะเก่งแค่ไหนก็อดไม่ได้ที่จะล่วงเกินกันบ่อยๆ โทก พุดคำหยาบ เพ้อเจ้อ ส่อเสียดไร้สาระ อยู่ในข้อนี้หมดใครอยู่ในวังจะไม่เคยได้ยินคำหยาบหรือ

^{๓๓๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓.

แม้แต่คำกระด้างจากพระโอรสของในหลวงหรือพระราชินี ไม่เคยรับสั่งอะไรให้เรากระเทือนใจเลยแม้จะอยู่ในภาวะที่เรียกว่าทรงกริ้วเต็มที่

๓) ปริจาค์ (บริจาค) เรามักจะนึกว่าบริจาคกับทานเป็นอันเดียวกัน บริจาคกินความถึงความเสียสละไม่ใช่ให้เฉยๆ เสียสละความสุขของตัวเองหรือแม้แต่ชีวิต เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน นี่คือการอธิบายว่าทำไมทรงพระประชวรแล้วยังไม่เลิกทำงาน ทำไมที่ไหนมีอันตรายจึงสู้สุดสำหรับเสด็จพระราชดำเนิน เพราะเหตุว่าทรงมีจิต “ปริจาค์” นั่นเอง ท่านผู้นำท้องถิ่นทั้งหลายต้องเสด็จจะครับ อย่าเห็นแก่เหนื่อยยาก อย่าเห็นแก่อันตราย ถ้าชาวบ้านเข้าอยู่เราต้องอยู่ ชาวบ้านเข้าสู่เราต้องสู้

๔) อาชว (ความซื่อตรง) ความซื่อตรงไม่มีมารยา ทำงานด้วยความสุจริต จริใจไม่หลอกลวงประชาชน

๕) มหทวิ (ความอ่อนโยน) ความอ่อนโยนในหลวงของเราทรงเปี่ยมไปด้วยพระเมตตา และพระกรุณาไม่มีหยาบคายให้เห็น

๖) ตป (ความเพียร) แปลว่า การเผาไหม้ และหมายรวมถึง ความสามารถในการที่จะเผาสิ่งที่เป็นกิเลสตัณหา ไม่ให้ครอบงำตน รู้จักระงับยับยั้ง ช่มใจ ไม่หลงใหล หมกมุ่นอยู่ในความสำราญฟุ้งเฟ้อ แต่มีความเป็นอยู่สม่าเสมอหรืออย่างสามัญ มุ่งแต่จะทำหน้าที่ให้สำเร็จให้บริบูรณ์เท่านั้น

๗) อุกุโธ (ความไม่โกรธ) แปลว่า ไม่มีความโกรธเป็นเจ้าเรือนก็จะทำให้ดำรงความเป็นธรรมไว้ได้ มีเมตตารู้จักระงับความขุ่นเคืองใจ ใจสงบเสียแล้วการทำงานอย่างอื่นก็สบายเป็นอุทาหรณ์สำหรับท่านผู้นำชุมชนทั้งหลายด้วย อย่าโกรธ โกรธเผาตัวเองและเผาคนอื่นด้วย เป็นนายอย่าโกรธลูกน้อง อย่าประจานลูกน้องในที่ประชุม เพราะทำอย่างนั้นเท่ากับสร้างศัตรูเพิ่มขึ้นและเป็นศัตรูตลอดชีวิตเป็นการสร้างศัตรูที่ง่ายที่สุด

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) ความไม่เบียดเบียน ไม่บีบบังคับ ไม่กดขี่ ไม่หลงอำนาจ ขาดกรุณา ไม่หาเรื่องลงโทษ ไม่อาฆาต ไม่เกลียดชัง

๙) ขนติ (ความอดทน) ความอดกลั้น มิใช่หมายถึงเพียงว่าจะไม่แสดงอะไรออกมาเท่านั้น แต่หมายถึงอดกลั้นที่จะไม่ทำในสิ่งที่ตนเองรู้ว่าผิดว่าบาปด้วย

๑๐) อวิโรธน์ (ความเที่ยงธรรม) แปลว่า ความไม่คลาดธรรม หมายความว่า ดำรงตัวให้ถูกต้องสอดคล้องกับประเพณีนิติธรรม ระเบียบข้อบังคับกฎหมาย โดยไม่เอนเอียง ไม่กวัดแกว่งออกไปจากความถูกต้องธรรมนองคลองธรรม^{๓๔}

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมสำหรับพระราชาเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจซึ่งมีอยู่ ๑๐ ประการ และเป็นธรรมที่ข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพึงเจริญตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ได้แก่

^{๓๔} พลตำรวจเอก วสิษฐ เดชกุญชร, วันพ่อแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : อำนวยเวบการพิมพ์,

๑) ทาน (ทาน) หรือการให้ หมายถึง การพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์การทรงเสียสละพระกำลังในการปกครองแผ่นดิน การพระราชทานพระราชดำริอันก่อให้เกิดสติปัญญาและพัฒนาชาติ การพระราชทานเสรีภาพอันเป็นหัวใจแห่งมนุษย์

๒) สีล (ศีล) หรือการตั้งและทรงประพฤติพระราชจริยานวัตร พระกาย พระวาจาให้ปราศจากโทษทั้งในการปกครอง อันได้แก่ กฎหมายและนิติราชประเพณี และในทางพระศาสนาอันได้แก่ เบญจศีลเสมอมา

๓) ปริจาค (บริจาค) อันได้แก่ การที่ทรงสละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์หรือ มีประโยชน์น้อยเพื่อสิ่งที่ดีกว่า คือ เมื่อถึงคราวก็สละได้แม้พระราชทรัพย์ไปจนพระชนชีพ พระโลหิต เพื่อรักษาธรรมตามหน้าที่ของพระองค์

๔) อาชว (ความซื่อตรง) อันได้แก่การที่ทรงซื่อตรงในฐานะที่เป็นผู้ปกครองดำรงอยู่ในสัตย์สุจริต ซึ่งตรงต่อพระราชสัมพันธมิตรและอาณาประชาราษฎร์

๕) มหทว (ความอ่อนโยน) หรือทรงเป็นผู้อภัยอภัยอ่อนโยน เคารพในเหตุผลที่ควรทรงสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสและอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันและต่ำกว่า

๖) ตป (ความเพียร) ความเพียรที่แผดเผาความเกียจคร้าน คือ การที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งพระราชอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจให้เป็นไปด้วยดี โดยปราศจากความเกียจคร้าน

๗) อโกธ (ความไม่โกรธ) หรือความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่นแม้จะลงโทษผู้อื่นก็ทำตามเหตุผล และสำหรับพระมหากษัตริย์นั้น ต้องทรงมีพระเมตตาไม่ทรงก่อเวรแก่ผู้ใด ไม่ทรงพระพิโรธโดยเหตุที่ไม่ควร และแม้จะทรงพระพิโรธก็ทรงข่มเสียให้สงบได้

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) คือ ทรงมีพระราชอัธยาศัย กอปรด้วยพระมหากรุณา ไม่ทรงก่อทุกข์หรือเบียดเบียนผู้อื่น ทรงปกครองประชาราษฎร์ดังบิดาปกครองบุตร

๙) ขนติ (ความอดทน) คือ การที่ทรงมีพระราชจริยานวัตรอดทนต่อสิ่งทั้งปวง รักษาพระราชหฤทัย และพระอาการ พระกาย พระวาจาให้เรียบร้อย

๑๐) อวิโรธ (ความเที่ยงธรรม) คือ การที่ทรงตั้งอยู่ใน ขัตติยราชประเพณี ไม่ทรงประพฤติผิดจากพระราช จริยวัตรนิติศาสตร์ ราชศาสตร์ ไม่ทรงประพฤติให้คลาดจากยุติธรรมทรงอุปถัมภ์ ยกย่องคนที่มีความชอบ ทรงบำราบคนที่มีผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ และไม่ทรงแสดงให้เห็นด้วยพระราชหฤทัยยินดียินร้าย^{๓๙}

ทศพิธราชธรรมเป็นธรรมปฏิบัติ ๑๐ ประการของผู้ที่จะเป็นพระราชาที่ดี ตามแนวทางการบริหารในปัจจุบัน อาจนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่พึงประสงค์ ๑๐ ประการ สำหรับการเป็นผู้นำหรือผู้บริหารที่ดี แนวปฏิบัติที่ดี ๑๐ ประการ ดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ ทศพิธราชธรรม เป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพ ความเป็นผู้มีอิสระเหนือความทุกข์และเหนือปัญหาทุกอย่างทุกประการ

๑) ทาน (ทาน) คือ การให้ การให้ในที่นี้หมายถึงให้วัตถุภายนอกเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ โดยต้องมีผู้รับโดยตรง จึงจะเป็นการให้ที่เรียกว่า ทานัง คือ ทาน ซึ่งให้แล้วมีผลเป็นความผูกพันเป็นการสร้างสรรค์ความสงบสุข

^{๓๙} สมธ ดันติเวชกุล, **ใต้เบื้องพระยุคลบาท**, (กรุงเทพมหานคร: มติชน, ๒๕๔๓), หน้า ๒๗๒.

๒) สีส่ (ศีล) คือ ภาวะปกติ สีสละ แปลว่า ปกติ ภาวะปกติไม่มีอะไรรบกวนวาย รวมทั้งการปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะเช่นนั้นด้วย

๓) ปริจจาค์ (บริจาค) เป็นการให้ แต่เป็นการให้ภายในทางจิตใจ ไม่ต้องมีผู้รับก็ได้จึงแตกต่างจากทานัง เป็นการบริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน อะไรที่ไม่ควรมีอยู่ในตนบริจาคออกไปเป็นการบริจาคที่เรียกว่า สละสิ่งที่ไม่ต้องมีผู้รับ ไม่ซ้ำกับคำว่าทาน

๔) อาชชว (ความซื่อตรง) ความเปิดเผย ไม่เกิดโทษเกิดภัย ไม่เกิดอันตรายใดๆ เป็นที่ไว้วางใจได้ ซื่อตรงตั้งแต่ตนเอง คือ ความเป็นมนุษย์ของตนเอง และซื่อตรงต่อผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้อง โดยสรุปคือ ความซื่อตรงต่อหน้าที่ที่จะต้องทำให้ถูกต้อง ให้ซื่อตรง ให้เพียงพอให้เหมาะสมกับความเป็นมนุษย์

๕) มหทว (ความอ่อนโยน) ภายนอกคือ อ่อนโยนต่อบุคคลซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็น การสร้างสรรค์ซึ่งความรักความสามัคคี ส่วนความอ่อนโยนภายในคือ ความอ่อนโยนของจิตใจ จิตที่อบรมไว้ดีแล้วมีความถูกต้องเหมาะสม อ่อนโยนพร้อมที่จะทำหน้าที่ใดๆ ก็ได้ เหมือนขี้ผึ้งที่อ่อนดีแล้วจะปั้นเป็นอะไรก็ได้ จิตใจที่อ่อนโยนแล้วเหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมอันสูงขึ้นไปได้ทุกอย่างทุกประการ จนสำเร็จประโยชน์

๖) ตป (ความเพียร) คือ ตบะ โดยปกติ หมายถึง วิริยะ ความพากเพียร ความบากบั่น ความก้าวหน้า ความไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่ มีคุณสมบัติเฉพาะลาภกิเลสและความชั่วทั้งปวงในที่นี้จะระบุไปยังอิทธิบาท ๔ ก็ได้ เป็นตบะเฉพาะลาภกิเลส

๗) อุกโกธ (ความไม่โกรธ) คือ ไม่โกรธหรือไม่กำเริบ ไม่มีความกำเริบภายใน คือ กลุ้มอยู่ในใจ ไม่มีความกำเริบภายนอกอันจะทำให้ประทุษร้ายคนอื่น ไม่กำเริบทั้งภายใน ไม่กำเริบทั้งภายนอก เรียกว่า อักโกธัง

๘) อวิหีสา (ความไม่เบียดเบียน) คือ ไม่เบียดเบียนไม่มีการกระทำอันเบียดเบียน อันกระทบกระทั่งตนเองหรือผู้อื่น การเบียดเบียนตนเอง คือ การทำให้ตนเองลำบาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องทำให้ตนเองลำบาก เหมือนที่ทำกันเกินกว่าเหตุ ทำแต่พอดีก็ไม่ต้องมีความลำบากถึงจะมีความลำบากก็ถือว่าเป็นความลำบากที่เหนือจะทนทานหรือจะกระทำได้

๙) ขนติ (ความอดทน) คือ อดทน รอได้ คอยได้ คำนับบางทีก็แปลว่า ความสมควร เพราะอดทนได้ คอยได้ ก็สมควรแก่ความเป็นผู้ที่ทำอะไรได้สำเร็จ ถ้าไม่อดทน รอไม่ได้ คอยไม่ได้ ก็เป็นบ้าตลอดเวลา ยิ่งเป็นผู้ใหญ่เท่าไรยิ่งต้องอดทนเท่านั้น อย่าเข้าใจว่าจะต้องเอาความอดทนนั้นไปไว้แก่ผู้น้อย เพราะไม่ถูก ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องอดทนต่อความโง่เขลาของผู้น้อย เพราะผู้น้อยมักจะเป็นคนโง่ เป็นคนโง่ที่ไม่สมประกอบหรือไม่สามารถใดๆ ทำให้เกิดปัญหาขึ้นฝ่ายผู้ใหญ่จึงต้องอดทน ความอดทนจึงเป็นเรื่องของฝ่ายผู้ใหญ่ ไม่ใช่ฝ่ายผู้น้อย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่มากเท่าไร ยิ่งจะต้องอดทนมากขึ้นเท่านั้น ยิ่งมีผู้อยู่ในบังคับบัญชาามากเท่าไร ยิ่งจะต้องมีความอดทนมากขึ้นเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ

๑๐) อวิโรธน (ความเที่ยงธรรม) แปลว่า ความไม่มีพิรุณอะไร คือ ผิดไปจากทางที่ควร เป็นคำว่าไม่มีพิรุณนี้ อาจขยายความออกไปได้เป็นความถูกต้อง ๑๐ ประการ ได้แก่ อริยมรรคซึ่งมีองค์ ๘ คือ ถูกต้องในความคิด ความเห็น ถูกต้องในความปรารถนา ถูกต้องในการพูดจา ถูกต้องในการทำงาน ถูกต้องในการดำรงชีพ ถูกต้องในการพากเพียร ถูกต้องในการมีสติควบคุม ถูกต้องในความมี

สมาธิ คือจิตอันมั่นคงและในที่สุดก็มีความถูกต้องในเรื่องของความรู้ขั้นสุดท้ายและถูกต้องในผล คือความหลุดพ้นจากความทุกข์อย่างถูกต้อง^{๔๐}

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า หลักทศพิธราชธรรม หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ ซึ่งบุคลากรภายในองค์การจะต้องสร้างระดับการปฏิบัติงานใน หน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมายของตนเอง ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำผู้ปกครอง จึงสมควรที่จะยึดถือทศพิธราชธรรมยึดถือเป็นแนวทางในการบริหารบ้านเมืองเพื่อให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุข ร่มเย็น เป็นสุข ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนของแต่ละบุคคล และยังเป็นธรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดีทั้งของสังคมและชาติอีกด้วย สรุปความหมายได้ดังนี้

๑) ด้านทาน สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักสงเคราะห์ประชาชนให้ได้รับความสุขเพื่อกำจัดความโลภในตน ช่วยเหลือเกื้อกูลและสนับสนุนให้เกิดความสามัคคีแก่ประชาชน ช่วยเหลือแบ่งปันให้คำปรึกษาประชาชนให้ได้รับประโยชน์สุขอย่างเต็มที่ คำนึงถึงประโยชน์สุขความสะอาดปลอดภัยของประชาชน และให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่เดือดร้อนประสบทุกข์

๒) ด้านศีล สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรเป็นคนมีศีลธรรม มีประพฤติที่ดีทั้งทางกาย วาจา รักษาความสุจริต ต่อหน้าที่ มีศีลธรรมกำกับในการบริหารงานปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามกฎหมาย แต่กายสุจริต ประพฤติให้ควรเป็นตัวอย่างที่ดี และทำตนเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนมิให้มีข้อที่ผู้ใดจะดูแคลน

๓) ด้านบริจาค สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ตอบแทน พัฒนาตนให้เป็นผู้มีความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงาน บำเพ็ญกิจด้วยความเสียสละ และสละความสุขสำราญเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

๔) ด้านอาชวะ สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ ไม่หลอกลวงประชาชน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต ให้บริการแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ให้บริการแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค และละเว้นจากการรับสินบน

๕) ด้านมัทวะ สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรมีอัธยาศัยที่อ่อนโยน และอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ลบหลู่เหยียดหยามประชาชน มีจิตสำนึกในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ รวดเร็วและถูกต้อง วางตนเป็นผู้มีเหตุผลและมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบไม่เจ้าอารมณ์ มีอัธยาศัยไมเย่อหยิ่งหยาบคายกระด้าง และมีความสง่าแต่ท่วงทีสุภาพนุ่มนวลละมุนละไม

๖) ด้านตปะ สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อความสุขของประชาชน รักษาความสัตย์สุจริต

^{๔๐} กมล ฉายาวัณณะ, **บริหารคนและงานตามหลักการของพระพุทธเจ้า**, (กรุงเทพมหานคร : ขบา พลัทธิขิงเวร์กส, ๒๕๔๙) , หน้า ๔๒ – ๔๖.

ไม่รับปากเพียงให้พ้นตัวโดยไม่สนใจว่าจะทำได้ตามที่รับปากหรือไม่อันจะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ ปฏิบัติและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ยึดมั่นในคุณงามความดี ความถูกต้องและชอบธรรม มุ่งมั่นบำเพ็ญเพียรทำกิจกรรมในหน้าที่ให้สมบูรณ์ และมีความเพียรไม่หลงไหลในความสุขสำราญ

๗) ด้านอภิการะ สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรมีความเมตตาประจักษ์ใจไว้ระงับความชุ่นเคืองแห่งตน แก้ปัญหาด้วยความสุขุมรอบคอบจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี พยายามชี้แจงเหตุผลทำความเข้าใจหาทางแก้ปัญหาโดยไม่ใช้อารมณ์ ไม่เกรี้ยวกราดไม่วินิจฉัยความและกระทำการด้วยอำนาจความโกรธ วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันสุขุมราบเรียบตามธรรม

๘) ด้านอวิหิงสา สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรมีความกรุณาไม่ทารุณเบียดเบียนและกลั่นแกล้งให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ทำงานในหน้าที่ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนรวดเร็วถูกต้อง ด้วยการมีสมาธิที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์กับประชาชนที่มาติดต่อด้วยความจริงใจมีความพร้อมที่จะให้บริการ ไม่หลงระเหิรอำนางมีความกรุณาแก่ประชาชน และไม่บีบบังคับขี้ ไม่เบียดเบียนลงโทษแก่ประชาชนโดยไม่สมควร

๙) ด้านขันติ สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรมีความอดทนต่อความเหนื่อยยากต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทำงานในหน้าที่อย่างทุ่มเทเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวม ให้บริการประชาชนด้วยความมุ่งมั่นและเข้าใจประชาชน อดทนต่องานที่ตรากตรำไม่ท้อถึงจะถูกย่ำถูกหยัน และอดทนต่อความเหนื่อยยากลำบาก

๑๐) ด้านอวิโรธนะ สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการมีนโยบายและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องเที่ยงธรรมและเสมอต้นเสมอปลาย ยึดผลประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้งไม่เอาความต้องการของตนเองเป็นที่ตั้ง ให้บริการแก่ประชาชนที่มาติดต่ออย่างยุติธรรมทุกคน ประพฤติมิให้ผิดจากประศาสนธรรมอันถือประโยชน์สุขความดีงาม และไม่ขัดขืนการใดจะเป็นไปโดยชอบธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

ตารางที่ ๒.๖ สรุปหลักทศพิธราชธรรม

นักวิชาการ	หลักทศพิธราชธรรม
ช.ชา. อสิตติ. (ไทย) ๒๘/๑๗๖/๑๑๒.	๑. การช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ ๒. การรักษากายวาจาใจให้เป็นปกติ ๓. ความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ๔. การบริหารงานอย่างตรงไปตรงมา ๕. การวางตัวให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเอง ๖. การชมความทะยานอยากได้ในสิ่งที่เกินความจำเป็น ๗. การมีจิตใจที่ดีไม่มุ่งร้ายต่อผู้อื่น ๘. การไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้ที่เสียโอกาสและด้อยกว่า ๙. ความอดทนต่อการเจ็บไข้ไม่สบายกาย ๑๐. การปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

ตารางที่ ๒.๖ (ต่อ)

นักวิชาการ	หลักทศพิธราชธรรม
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (๒๕๕๐ , หน้า๒๒).	๑. การสละทรัพย์สิ่งของบำรุงเลี้ยงช่วยเหลือประชาราษฎร์ ๒. ความสำรวมกายและวาจี ๓. การเสียสละความสุขสำราญของตน ๔. ความซื่อตรงทรงสัตย์ไรร่มยาปฏิบัติภารกิจ ๕. การมีอัธยาศัยไมเย่อหยิ่งหยาบคายกระด้าง ๖. การแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำ ๗. การไม่กริ้วกราดลุอำนาจความโกรธ ๘. การไม่บีบคั้นกดขี่แก่ประชาราษฎร์ ๙. ความอดทนต่องานที่ตรากตรำถึงจะลำบากกาย ๑๐. การวางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่
วสิษฐ เดชกุญชร, (๒๕๕๑, หน้า ๑๐).	๑. การสละทรัพย์สิ่งของ บำรุงเลี้ยงดู ช่วยเหลือชาวบ้าน ๒. การไม่โปรดการรังแกผู้อื่น สัตว์อื่น ชีวิตอื่น ๓. ความเสียสละความสุขของตัวเองเพื่อสุขของประชาชน ๔. ความซื่อตรงทำงานด้วยความสุจริต ๕. ความอ่อนโยนเปี่ยมไปด้วยพระเมตตา ๖. ความสามารถในการรู้จักระงับยับยั้งข่มใจ ๗. การไม่มีความโกรธเป็นเจ้าเรือน ๘. ความไม่เบียดเบียน ไม่บีบคั้น ไม่กดขี่ ไม่หลงอำนาจ ๙. ความอดกลั้นที่จะไม่ทำในสิ่งที่ตนเองรู้ว่าผิดว่าบาปด้วย ๑๐. การดำรงตัวให้ถูกต้องสอดคล้องกับประเพณีนิติธรรม
สุเมธ ตันติเวชกุล, (๒๕๔๓, หน้า ๒๗๒).	๑. การพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ๒. การตั้งและประพฤติพระราชจริยานุวัตร ๓. การที่ทรงสละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ๔. การที่ทรงซื่อตรงดำรงอยู่ในสัตย์สุจริต ๕. การเป็นผู้มีอัธยาศัยอ่อนโยน ๖. การที่ตั้งพระราชอุตสาหะปฏิบัติงาน ๗. ความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ๘. การมีพระราชอัธยาศัยกอปรด้วยพระมหากรุณา ๙. การที่ทรงมีพระราชจริยานุวัตรอันอดทนต่อสิ่งทั้งปวง ๑๐. การที่ทรงตั้งอยู่ในขัตติยราชประเพณี

ตารางที่ ๒.๖ (ต่อ)

นักวิชาการ	หลักทศพิธราชธรรม
กมล ฉายาวิณะ, (๒๕๔๙, หน้า ๔๒).	๑. การให้วัตถุภายนอกเป็นสิ่งที่ต่าง ๒. การปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะปกติ ๓. การให้ภายในทางจิตใจ ๔. ความเปิดเผยโดยไม่เกิดโทษภัย ๕. ความอ่อนโยนต่อบุคคลซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง ๖. ความ پاکเพียร ความบากบั่นความก้าวหน้า ๗. ความไม่โกรธ กลุ่มอยู่ในใจ ๘. ความไม่เบียดเบียนอันกระทบกระทั่งตนเองหรือผู้อื่น ๙. ความอดทน รอได้ คอยได้ ๑๐. ความเที่ยงธรรม ความไม่มีพิรุณ

๒.๕ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน หมู่บ้านละ ๒ คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละ หมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง ๑ หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล นั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๖ คน และในกรณีที่เขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลใดมีเพียง ๒ หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ ๓ คน อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาและรองประธานสภา ๑ คน ซึ่งเลือกจากสมาชิก สภา องค์การบริหารส่วนตำบลให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี นับแต่วันที่ได้รับ เลือกเป็นประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

๒) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ๑ คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้ ในกรณีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งไม่ครบวาระเวลา ๔ ปีก็ให้ถือว่าเป็น ๑ วาระและเมื่อได้ดำรง ตำแหน่ง ๒ วาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลา ๔ ปี นับแต่วันที่พ้นตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมิใช่สมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลมอบหมายได้

ไม่เกิน ๒ คน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ๑ คนซึ่ง มิได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

๓) พนักงานส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีพนักงานส่วนตำบลและอาจจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น (๑) สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (๒) ส่วนต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ๑ คนเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลรองจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

๔) อำนาจหน้าที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย ประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและ แผนพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

๕) อำนาจหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

(๒) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(๓) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(๔) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(๕) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น^{๔๑}

๒.๖ ข้อมูลพื้นที่การวิจัย

ข้อมูลพื้นที่การวิจัย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีจำนวน ๒๐ หมู่บ้าน ดังนี้

๑) เนินน้ำเย็น

๒) มาบตะคร้อ

๓) กุฎยาชี

๔) ห้วยน้อย

๕) ตาลิน

๖) ป่าร้าง

๗) เนินใหญ่

๘) โคกมะตูม

๙) คลองมะรีน

๑๐) หนองไผ่

^{๔๑} สมบูรณ์ สุขสำราญ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คลังวิชา, ๒๕๕๐), หน้า๒๓.

๑๑) คลองกำลั้ง

๑๒) วังทอง

๑๓) ร่องตู่

๑๔) ทุ่งท้ายเนิน

๑๕) คลองลาน

๑๖) ตระกุดแรด

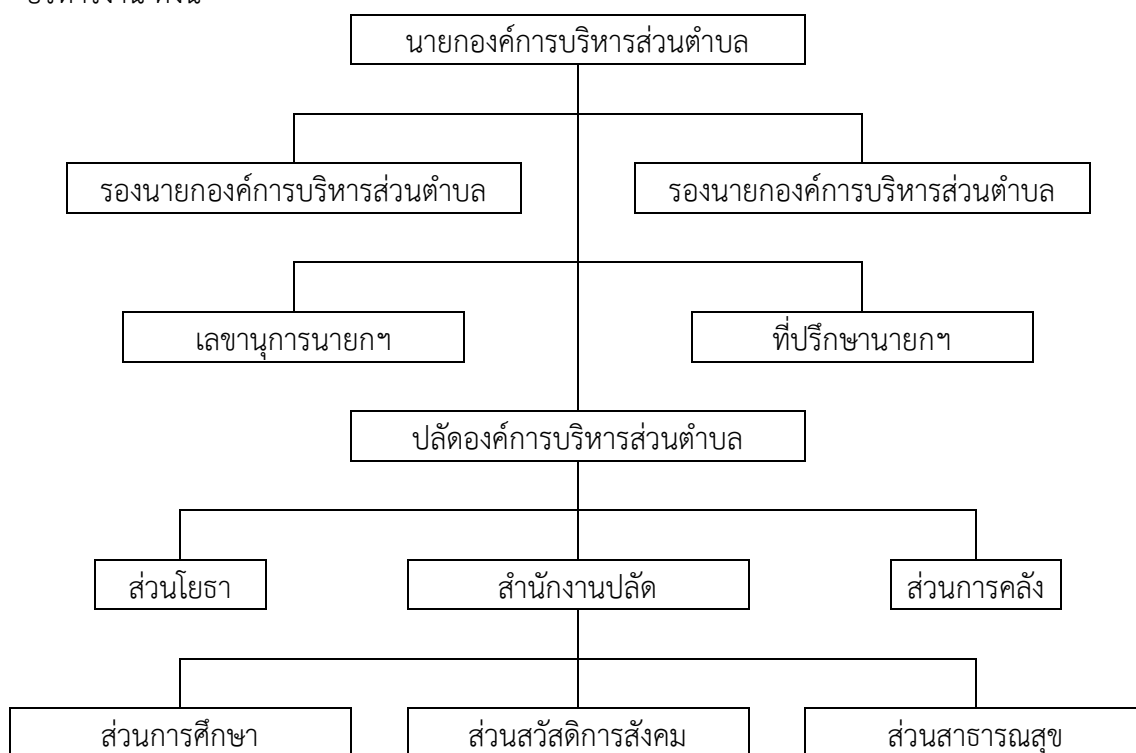
๑๗) โคกเจริญ

๑๘) คลองหินปูน

๑๙) คลองกำลั้งเหนือ

๒๐) สามพันไร่^{๔๒}

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ มีโครงสร้างการบริหารงาน ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ โครงสร้างการบริหารงาน

ภารกิจตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

๑. ด้านการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑.๑ การส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๒ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓ การพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑.๔ การส่งเสริมและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจน

๑.๕ การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านในการพัฒนาท้องถิ่น

^{๔๒} องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. ข้อมูลทั่วไปสถิติประชากร.

- ในท้องถิ่น
- ๑.๖ การแก้ไขปัญหาของชุมชนบนฐานของการพึ่งตนเองและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน
 - ๑.๗ การแก้ปัญหาความยากจนของชาวบ้านอย่างบูรณาการ
 - ๑.๘ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
 ๒. ด้านการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้
 - ๒.๑ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ
 - ๒.๒ การส่งเสริมและสนับสนุนศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น
 - ๒.๓ การสงเคราะห์เด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้
 - ๒.๔ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีการออกกำลังกายและ จัดให้มีสถานที่สำหรับออกกำลังกายพักผ่อนหย่อนใจอย่างทั่วถึง
 - ๒.๕ การส่งเสริมสาธารณสุขเพื่อการมีสุขภาพอนามัยคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
 - ๒.๖ การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
 - ๒.๗ การสร้างความสงบเรียบร้อยและการป้องกัน บรรเทาความเดือดร้อนแก่ประชาชน
 - ๒.๘ การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
 ๓. ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้
 - ๓.๑ การพัฒนาระบบคมนาคม
 - ๓.๒ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อทำการเกษตร
 - ๓.๓ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 - ๓.๔ การส่งเสริมกองทุนทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน
 - ๓.๕ การสนับสนุนกลุ่มอาชีพของชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน
 - ๓.๖ การพัฒนาทางการตลาดอย่างเป็นระบบ
 - ๓.๗ การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
 - ๓.๘ การรวมตัวของเกษตรกรเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการเกษตร
 ๔. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้
 - ๔.๑ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหาร
 - ๔.๒ การสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ๔.๓ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
 - ๔.๔ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
 - ๔.๕ ด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่เหมาะสมต่อชุมชน
 - ๔.๖ การจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินแก่ชุมชน
 - ๔.๗ การจัดสรรทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
 - ๔.๘ การจัดการพื้นที่น้ำท่วมอย่างมีประสิทธิภาพ
 ๕. ด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้
 - ๕.๑ การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีประสิทธิภาพ

๕.๒ การส่งเสริมประชาธิปไตยในการบริหารจัดการท้องถิ่น
 ๕.๓ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการประชาสังคมในการบริหารจัดการท้องถิ่น
 ๕.๔ การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการและการบริการประชาชน
 ๕.๕ การบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล
 ๕.๖ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 ๕.๗ การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
 ๕.๘ การพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง

ภารกิจหลักที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ จะดำเนินการ ได้แก่

๑. ด้านการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
๒. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
๓. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย
๔. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. ด้านการพัฒนาการเมืองและการบริหาร
๖. ด้านการส่งเสริมการศึกษา
๗. ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ภารกิจรองที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ จะดำเนินการ ได้แก่

๑. การฟื้นฟูวัฒนธรรมและส่งเสริมประเพณี
๒. การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพกลุ่มอาชีพ
๓. การส่งเสริมการเกษตรและการประกอบอาชีพทางการเกษตร
๔. ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน งานวิจัยเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม และงานวิจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๗.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องปรากฏว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน หลายท่าน เช่น

พระมหาพุทธิวงศ์ นฤจุณญ (สุวรรณรัตน์) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานของวัดตามหลักธรรมาภิบาล ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า การบริหารการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับกิจการของวัดมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๖ ด้าน เช่นด้านหลักนิติธรรม โดยทางวัดมีการปกครองคณะสงฆ์ด้วยการยึดหลักธรรมวินัย และ พ.ร.บ.สงฆ์เป็นกฎระเบียบของการปกครอง ด้านคุณธรรม มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงศีลธรรม ให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนได้ศึกษาพร้อมกับการจัดตั้งโรงเรียน

พุทธศาสนวันอาทิตย์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการศึกษาปริยัติธรรม ประจำทุกๆ วันอาทิตย์ ด้วยการกระจายอำนาจ ทางด้านความโปร่งใสมอบหน้าที่ให้กับพระภิกษุสงฆ์จัดให้มีปาฐกถาธรรมเป็นกิจกรรมของการปฏิบัติธรรมพร้อมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักธรรมวินัย ด้านการมีส่วนร่วมเน้นพิธีการจัดกิจกรรมอุปสมบทพระภิกษุสมาเณรทุกสัปดาห์ ด้านความรับผิดชอบได้มอบหมายหน้าที่การปฏิบัติธรรมให้กับพระอาจารย์ที่มีความรู้เรื่องพระพุทธศาสนาไปดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะเรื่องของการให้บุคลากรอย่างคุ้มค่า ด้วยการนำเอาความรู้ความสามารถ และสติปัญญาทางพระพุทธศาสนามาฝึกอบรมแนะนำให้กับประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้กัน^{๔๓}

พระเจริญ จิริสโก (เมืองประทับ) ได้ศึกษา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๖ ด้าน บุคลากรมีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับสูงมากทุกด้าน ปัญหาในการบริหารก็คือ บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบกฎหมายหรือข้อบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนของเทศบาล บุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และยังมีบางส่วนเห็นแก่พวกพ้องของตนเอง การทำงานบางครั้งไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม การจัดสรรงบประมาณไม่คลุมพื้นที่ในเขตการปกครอง เพื่อให้การบริหารของเทศบาลไปในทิศทางเดียวกัน คือยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่ชอบธรรม เทศบาลควรสร้างทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรข้าราชการในหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่บุคลากร เพื่อการบริการงานมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นบุคลากรของเทศบาลควรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและให้บริหารต่างๆ ด้วยความจริงใจ การให้บริการมีความคุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน^{๔๔}

พระประเมศวร์ ปณญาวิโร (แจ่มแจ้ง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูสอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาทำการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายได้พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในด้านความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนทางด้านนิติธรรมต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อมีการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ พบว่าสถานภาพไม่แตกต่างกันผลจากแนวทางศึกษาของการพัฒนาของผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้วยการยึดหลักการปฏิบัติหน้าที่ คือ ด้านนิติธรรม ด้าน

^{๔๓} พระมหาพุทธวิงศ์ นฤคุณ (สุวรรณรัตน์), “การบริหารงานของวัดตามหลักธรรมาภิบาล : ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี “, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๔๔} พระเจริญ จิริสโก (เมืองประทับ) “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวยจังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

คุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความคุ้มค่า สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดประสบความสำเร็จ^{๔๕}

พระจรรยา อธิปณฺโณ (เวฬุวาปี) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญา จังหวัดนครสวรรค์ จากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ดังนั้นผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญา จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน^{๔๖}

สรุปได้ว่า การบริหารงานเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งในการบริหารจัดการของแต่และองค์การหรือหน่วยงานมีความแตกต่างกันไปตามเป้าหมายการดำเนินงาน เช่น องค์การธุรกิจมีการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงที่สุด องค์การทางการศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาแก่นักศึกษามากที่สุด เป็นต้น แต่ในทุกๆ กระบวนการบริหารจัดการก็มีสิ่งที่เหมือนกันคือ ต้องอาศัยวิธีการ บุคลากรเจ้าหน้าที่ที่ถูกต้อง เป็นต้น เป็นปัจจัยนำเข้าเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ

ตารางที่ ๒.๗ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน

นักวิชาการ	ผลการวิจัย
พระมหาพุทธวิงส์ นฤจฺญญ (สุวรรณรัตน์), วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).	การบริหารงานของวัดตามหลักธรรมาภิบาล : ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอบางเกร็ง จังหวัดนนทบุรี พบว่า การบริหารการจัดการของวัดมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๖ ด้าน เช่นด้านหลักนิติธรรม โดยทางวัดมีการปกครองคณะสงฆ์ด้วยการยึดหลักธรรมวิจัย และ พ.ร.บ.สงฆ์เป็นกฎระเบียบของการปกครอง ด้านคุณธรรม มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงศีลธรรม ให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนได้ศึกษา พร้อมกับการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

^{๔๕} พระปรเมศร์ ปญฺญาวชิโร (แจ่มแจ้ง), “ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต วิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^{๔๖} พระจรรยา อธิปณฺโณ (เวฬุวาปี) “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงพญา จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต วิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ตารางที่ ๒.๗ (ต่อ)

นักวิชาการ	ผลการวิจัย
พระจริญ จิรสุโก (เมืองประทับ) วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต รัฐ ประศาสนศาสตร์, (มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล เมืองบางกรวยจังหวัดนนทบุรี พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ เทศบาลบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ทั้ง ๖ ด้าน บุคลากรมี การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับสูงมากทุก ด้าน ปัญหาในการบริหารก็คือ บุคลากรบางส่วนยังไม่ ทราบกฎหมายหรือข้อบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการ บริหารงานในแต่ละส่วนของเทศบาล
พระปรเมศร์ ปญญาวิโร (แจ่มแจ้ง), วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิชา รัฐประศาสนศาสตร์, (มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).	ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัด นครสวรรค์ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก เมื่อมีการเรียบ เทียบระดับความคิดเห็นพบว่า การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วน บุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ พบว่าสถานภาพไม่แตกต่างกัน
พระจรัญ ธีรปญโญ (เวฬุวาปี) วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิชา รัฐประศาสนศาสตร์, (มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ บริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัด นครสวรรค์ พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัด นครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความ คิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัย ส่วนบุคคลของประชาชนที่มี เพศ อายุระดับการศึกษา และอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรร มาภิบาล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

๒.๗.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องปรากฏว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม หลายท่าน เช่น

ภานุพล ภูเขา ศึกษาเรื่อง ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการที่ความคิดเห็นว่าทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน^{๔๗}

พระจักรี บางประเสริฐ ศึกษาการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนบุรีใต้ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนบุรีใต้ มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก ๒) ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มกรุงธนบุรีใต้ มีการบริหารแนวทศพิธราชธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยสิ่งที่ผู้บริหารได้ปฏิบัติมากที่สุด คือ อวิโรธนะ รองลงมาคือ ศีล และอาชชวะ ตามลำดับ ส่วนสิ่งที่ผู้บริหารปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ทาน รองลงมาคือ ตบะ และอภิกโรธะ ตามลำดับ^{๔๘}

จุฬามณี แก้วโพนทอง ศึกษาเรื่องการศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักทศพิธราชธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๖ จังหวัดขอนแก่นสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการผลการวิจัยพบว่า

(๑) การปฏิบัติตนตามหลักทศพิธราชธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๓ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่ามากที่สุดคือ หลักความไม่เบียดเบียน มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๑ รองลงมาคือ หลักความอ่อนโยน มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๐, หลักความซื่อตรง มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๙, หลักความอดทน มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๖, หลักความเพียร มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๕, หลักความไม่โกรธ มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๙, และหลักที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักการให้ทาน หลักการมีศีล หลักบริจาค และหลักความเที่ยงธรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ๔.๐๓

(๒) การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กิจกรรม หรือโครงการต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๖ อยู่ในระดับมาก รองลงมามี ๕ ข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือเปิดโอกาสให้

^{๔๗} ภานุพล ภูเขา, “ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔)

^{๔๘} พระจักรี บางประเสริฐ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนบุรีใต้”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๔)

บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในขั้นตอนการดำเนินงาน แก้ไขปัญหา สร้างทัศนคติที่ดีในการมีส่วนร่วมให้กับบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชน สร้างความเข้าใจและความจริงใจ และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาติดต่อมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ตามลำดับ

(๓) การปฏิบัติตนตามหลักทศพิธราชธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($r=0.711$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง มีจำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ หลักการให้ทาน หลักการบริจาค หลักความซื่อตรง หลักความไม่เบียดเบียน และหลักความเที่ยงธรรม รองลงมา มี ๕ ด้าน ที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ หลักการมีศีล หลักความอ่อนโยนหลักความเพียร หลักความไม่โกรธ หลักความอดทน ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๑^{๔๙}

พระวรารุณี มหาวโร ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เขาวง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนในเขตตำบลเขาวง อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๙ มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๑-๔๕ ปี และ ๔๖-๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖ ทั้งสองช่วงอายุ มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมปลาย คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔ มีสถานะแต่งงาน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๗ มีอาชีพ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๑

๒. การปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อำเภอ รวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$) เมื่อ พิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าการปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เขาวง อำเภอ รวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

๓. ประชาชนที่มีสถานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อำเภอ รวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตาม หลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง อำเภอ รวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๕๐}

^{๔๙} จุฬามณี แก้วโพหนอง “การปฏิบัติตนตามหลักทศพิธราชธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๖ จังหวัดขอนแก่นสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖)

^{๕๐} พระวรารุณี มหาวโร “การปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เขาวง อำเภอ รวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖)

ดำรง คุ่มพาล และคนอื่นๆ ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า

๑) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต ๒ มีระดับพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน อวิโรธนะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านทานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๒) บุคลากรที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต ๒ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต ๒ ควรได้รับพัฒนาพฤติกรรมการบริหารบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรม ทาน ให้สูงมากขึ้น ตามโครงการ “การอบรมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงานการพัฒนาพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรม ทาน”^{๕๑}

พระมหาสัญญา เชื้อคนหมั่น ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ๑) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามแนว พระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับมาก ๒) การบริหารแนวทศพิธราชธรรม ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก ๓) การบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก^{๕๒}

อนุภูมิ โชวเกษม ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า

๑.ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๙$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนทั้งหมดมีความคิดเห็นต่อการศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒.การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนมีความคิดเห็นต่อทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัด

^{๕๑} ดำรง คุ่มพาล และคนอื่นๆ, “พฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต ๒”, สารนิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒)

^{๕๒} พระมหาสัญญา เชื้อคนหมั่น, “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๒)

สุพรรณบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคม พบว่า ประชาชนที่มีอายุ อาชีพ รายได้ ต่อเดือน และการมีส่วนร่วมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ญาติของสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ข้อมูลเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำหลักทศพิธราชธรรมไปประยุกต์ใช้ในการ บริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านทานการให้ ควรให้ในสิ่งที่ควรให้ เป็นการเผื่อแผ่ให้ปันและการสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของ การศึกษา ด้านศีล ความประพฤติดีงาม ผู้นำควรประพฤติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับประชาชน โดยทั่วไป และพนักงานส่วนตำบลที่ทำงานจะต้องอยู่ในศีล และต้องประพฤติดีงามในการทำงานต่อ เพื่อนร่วมจึงจะทำให้องค์การดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านปริจาคะ การบริจาค การเสียสละ เพื่อส่วนร่วมในการรับภาระปฏิบัติดำเนินงานของประชาชน หมั่นคณะด้วยการเสียสละอย่างแท้จริง และมีใจกว้างขวางเพื่อเป็นสาธารณะประโยชน์ ด้านอาชชะ ความซื่อตรง มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง ต่องาน ต่อบุคคลอื่น มีความรักดีต่อประเทศชาติ และตั้งอยู่ในสุจริตธรรม ด้านมัททวะ ความอ่อนโยน มีความอ่อนโยนซึ่งกันและกัน ผู้บริหารจะต้องมีความอ่อนโยนซึ่งกันและ กัน ด้านตปะ ความไม่หลงหมกมุ่นในลาภ ยศ สรรเสริญ ต้องทำงานให้เต็มที่ มีธรรมะในตนเพื่อขจัด ความชั่วไม่ให้กำเริบ เป็นอำนาจปราบปรามจิตใจของผู้ปกครองผู้นำท้องถิ่นให้อยู่ในกรอบ ทำงานตาม หน้าที่ให้ดีที่สุด ด้านอักโกธะ ความไม่โกรธ การทำงานร่วมกันจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ไม่โกรธกับสิ่งยั่วยุกับสิ่งรอบข้าง มีความเมตตา รัก และปรารถนาดีต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อน ร่วมงาน โดยสม่ำเสมอด้วยใจบริสุทธิ์ ด้านอวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน การทำงานร่วมกันทุกคนมี หน้าที่ที่ต้องทำตามตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกันอย่างบริสุทธิ์ใจ ควรมีความกรุณา ช่วยเหลือให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานทำงานอย่างมีความสุข ด้านขันติ ความอดทน ควรมีใจที่ เข้มแข็งต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทุกอย่างให้ได้ สันติภาพก็จะบังเกิดขึ้น ด้านอวิโรธนะ ความดำรงรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม ยึดหลักความยุติธรรมใน การปฏิบัติหน้าที่ ดำรงความยุติธรรม มีความสงบเสงี่ยม มีสติควบคุมรักษามารยาททางกาย วาจาให้ เป็นสุจริต และไม่ผิดระเบียบประเพณี ตลอดจนกฎหมายและศีลธรรมให้มีความดีงาม^{๕๓}

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ ในการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานของหน่วยงาน องค์การภาครัฐ และเอกชนนั้น มีส่วนสำคัญช่วยให้ กระบวนการบริหารงานบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การให้ดีขึ้น เนื่องจากหลัก ทศพิธราชธรรมเป็นกระบวนการบริหารจัดการงานที่ดี ที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีใน

^{๕๓} อนุภูมิ ไชวเกษม “การศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การ บริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : คณะ สังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช ๒๕๕๔)

การบริหารจัดการงานภายในองค์กร มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางที่ดี ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม หากผู้บริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน น้อมนำหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันจะสามารถทำให้การปฏิบัติงานนั้นๆ เกิดความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชน ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ ๒.๘ สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม

นักวิชาการ	ผลการวิจัย
ภานุพล ภูษา, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).	ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการที่ความคิดเห็นว่า ทศพิธราชธรรมกับการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน
พระจักรี บางประเสริฐ, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๔).	ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนบุรีใต้ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนบุรีใต้ มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก
จุฬามณี แก้วโพหนอง, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).	การปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๖ จังหวัดขอนแก่นสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พบว่า การปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่ามากที่สุดคือ หลักความไม่เบียดเบียน รองลงมาคือ หลักความอ่อนโยน หลักความซื่อตรง หลักความอดทน หลักความเพียร หลักความไม่โกรธ

ตารางที่ ๒.๘ (ต่อ)

นักวิชาการ	ผลการวิจัย
พระวรารุณี มหาวโร, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).	การปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เขวาทุ่ง อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมตามความคิดเห็นของประชาชนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าการปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรม ตามความคิดเห็นของประชาชน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน
ดำรง คุ่มพาล และคนอื่นๆ, สารนิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒).	พฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต ๒ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต ๒ มีระดับพฤติกรรมการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน อวิโรธนะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านทานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
พระมหาสัญญา เขื่อนคนหมื่น, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๒).	ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารแนวทศพิธราชธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก
อนุภูมิ โชวเกษม, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).	การศึกษาแนวทางการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขตพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการปฏิบัติตน การปฏิบัติงานของหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ และเอกชนนั้น มี

ส่วนสำคัญช่วยให้กระบวนการบริหารงานบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การให้ดีขึ้น เนื่องจากหลักทศพิธราชธรรมเป็นกระบวนการบริหารจัดการงานที่ดี ที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีในการบริหารจัดการงานภายในองค์การ มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางที่ดี ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม หากผู้บริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหน่วยงาน องค์การภาครัฐและเอกชน น้อมนำหลักธรรมคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันจะสามารถทำให้การปฏิบัติงานนั้นๆ เกิดความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานองค์การภาครัฐและเอกชน ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๗.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องปรากฏว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล หลายท่าน เช่น

นิรันดร์ แสงนาค ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ธรรมชาติขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลากลาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความโปร่งใส และด้านความรับผิดชอบต่อซึ่งพบว่าเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริหารงานเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๓ ด้าน^{๕๔}

ปิยะวัฒน์ กอบบุญ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยธนาคารแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า

๑. โดยภาพรวมพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยมีความพึงพอใจในประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยในระดับปานกลางโดยมีค่าระดับความพึงพอใจต่อการดูแลสถานที่และทรัพย์สินของธนาคารสูงกว่าด้านอื่นรองลงมาคือความพึงพอใจต่อการป้องกันการชีวิตและทรัพย์สินของพนักงานและด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย

๒. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเพศชายและเพศหญิงที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยทั้ง๔ด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ พนักงานที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ พนักงานที่มีตำแหน่งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการมีระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติของพนักงานรักษาความปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๕๕}

วิภัตต์ รุจิปเวสน์ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าในด้านการบริหารส่วนบุคคล เกิดความซ้ำซ้อนและความล่าช้าในการทำหน้าที่ขององค์การบริหารงานบุคคล การ

^{๕๔} นิรันดร์ แสงนาค “ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลากลาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑).

^{๕๕} ปิยะวัฒน์ กอบบุญ, “ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยธนาคารแห่งประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๖).

ขาดความคล่องตัวในการบริหารงานบุคคลและระบบราชการครอบงำการบริหารงานบุคคล และในด้านการกำกับดูแลรัฐกำหนดระเบียบและออกหนังสือสั่งการให้องค์การบริหารส่วนตำบลถือปฏิบัติเกินขอบเขตการกำกับดูแลและขาดประสิทธิภาพในการกำกับดูแล^{๕๖}

ศิริพงษ์ มุขศรี ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสกลนคร พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสกลนคร ได้เริ่มจัดตั้งและดำเนินการตามพระราชบัญญัติ สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๙ และหนังสือสั่งการของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานจำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารสำนักงาน การวางแผนพัฒนา การประชุมสภาองค์การ การจัดทำร่างข้อบังคับตำบล การบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงบประมาณ^{๕๗}

เอกชัย เจริญจำ ศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในกระบวนการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

๑. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีทัศนะและความเห็นว่าการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลสมาชิกได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางก่อนจะมีการตัดสินใจในนโยบาย

๒. กลุ่มผู้นำองค์การที่ไม่เป็นทางการในชุมชนเห็นว่าได้มีโอกาสให้คำปรึกษาและคำแนะนำตลอดจนเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยทางอ้อมเพื่อให้การกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

๓. ข้าราชการระดับบริหารในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ในปัจจุบันยังมีความจำเป็นที่จะต้องให้หน่วยงานราชการในส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมกำกับดูแล ให้คำปรึกษา และคำแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการกำหนดนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาตำบล การจัดทำโครงการต่างๆ และการจัดทำข้อบังคับงบประมาณเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามกฎหมายและมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น เนื่องจากบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลยังใหม่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ และยังขาดความรู้ และความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

๔. จากการที่กฎหมายมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้นำท้องถิ่นที่ไม่เป็นทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง ทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างไม่เต็มที่ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะได้รับการยอมรับจากท้องถิ่นและรู้ปัญหาของท้องถิ่นมากที่สุด

^{๕๖} วิวัฒน์ รุจิปเวสร์, “การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๕๗} ศิริพงษ์ มุขศรี, “การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสกลนคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐).

๕. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เข้าใจบทบาท อำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายเท่าที่ควร โดยเฉพาะยังคุ้นเคยกับการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดของทางราชการ ในโครงสร้างของหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเดิมๆในอดีต ทำให้การแสดงบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง^{๕๘}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารส่วนตำบล พบว่า การบริหารงานส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารงานในด้านอำนาจหน้าที่ ในการให้บริการสาธารณะ โดยรัฐต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนบุคลากรและกระจายงบประมาณไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล และรัฐควรให้คำแนะนำและส่งเสริมความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในที่นี้ในการจัดเก็บภาษีอากรและรายได้ต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ควรมีการประเมินและตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง อนึ่ง ควรเน้นการแก้ไขในเรื่องของการกำหนดแผน และนโยบายการพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งสองฝ่ายต้องให้ความร่วมมือแก่กันและกันในการปฏิบัติงานทุกขบวนการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบการบริหารงานและเป็นแหล่งให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ

ตารางที่ ๒.๙ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล

นักวิชาการ	ผลการวิจัย
นิรันดร์ แสงนาค, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑).	ธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลากลางอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความโปร่งใส และด้านความรับผิดชอบซึ่งพบว่าเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการบริหารงานเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๓ ด้าน
ปิยะวัฒน์ กอบบุญ, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๖).	ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า ๑. โดยภาพรวมพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยมีความพึงพอใจในประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยในระดับปานกลาง ๒. พนักงานที่มีอายุ และตำแหน่งแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

^{๕๘} เอกชัย เจริญน้ำ, “บทบาทผู้นำท้องถิ่นในกระบวนการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่”, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒).

ตารางที่ ๒.๙ (ต่อ)

นักวิชาการ	ผลการวิจัย
วิภัตต์ รุจิปเวสน์, วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, (จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).	การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ในด้านการบริหารส่วนบุคคล เกิดความซ้ำซ้อน และความล่าช้าในการทำหน้าที่ขององค์การบริหารงาน บุคคล การขาดความคล่องตัวในการบริหารงานบุคคลและ ระบบราชการครอบงำการบริหารงานบุคคล
ศิริพงษ์ มุขศรี, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, ๒๕๕๐).	การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัด สกลนคร พบว่า การดำเนินงานจำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการ บริหารสำนักงาน การวางแผนพัฒนา การประชุมสภา องค์การ การจัดทำร่างข้อบังคับตำบล การบริหารงาน บุคคลและด้านการบริหารงบประมาณ
เอกชัย เจริญน้ำ, รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒).	บทบาทผู้นำท้องถิ่นในกระบวนการกำหนดนโยบาย ขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การ บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ๑. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีทัศนคติและ ความเห็นว่าการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วน ตำบลสมาชิกได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นกันอย่าง กว้างขวางก่อนจะมีการตัดสินใจในนโยบาย ๒. กลุ่มผู้นำ องค์การที่ไม่เป็นทางการในชุมชนเห็นว่าได้มีโอกาสให้ คำปรึกษา และคำแนะนำตลอดจนเสนอแนะวิธีการแก้ไข ปัญหาต่างๆ โดยทางอ้อมเพื่อให้การกำหนดนโยบายของ องค์การบริหารส่วนตำบลสอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชน

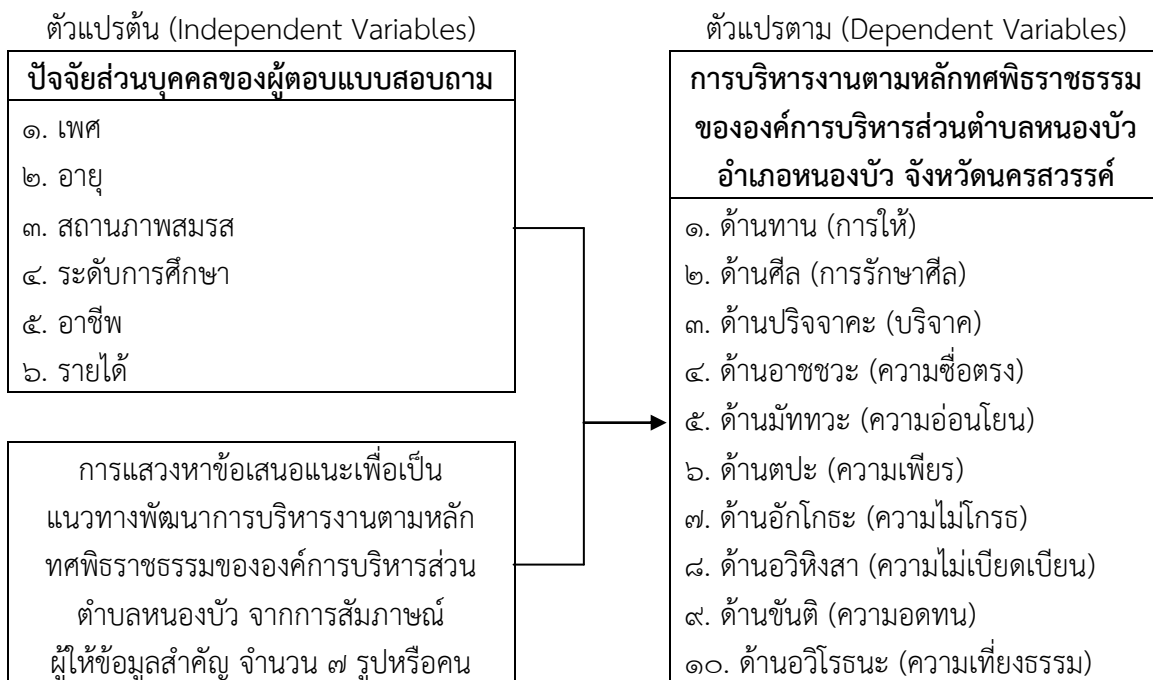
๒.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด
การวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัว
แปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การบริหารงานตามหลักทศพิธราชธรรมของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ๑) ด้านทาน ๒) ด้านศีล

๓) ด้านปริจจาคะ ๔) ด้านอาชชวะ ๕) ด้านมัททวะ ๖) ด้านตปะ ๗) ด้านอักโกธะ ๘) ด้านอวิหิงสา ๙) ด้านขันติ และ ๑๐) ด้านอวิโรธนะ ดังแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดการวิจัย